

A watercolor illustration of an autumn landscape. In the foreground, there are several trees with thin trunks and sparse, reddish-brown leaves. The ground is covered in a thick layer of fallen leaves in shades of orange, yellow, and brown. In the background, there are rolling hills and mountains, some with patches of yellow and orange foliage. The sky is a pale, hazy blue.

VALERIU MAXIMILIAN 1895 ~ 1945

Braşov | 2016

ARTA ESTE DE ORIGINE
DIVINĂ.

MUZICA ÎNALȚĂ ȘEFECTUL.

CONSILIUL
JUDEȚEAN
BRAȘOV

MUZEUL
DE ARTĂ
BRAȘOV

EXPOZIȚIA RETROSPECTIVĂ

VALERIU MAXIMILIAN

1895 ~ 1945

EDITURA
MUZEULUI DE ARTĂ BRAȘOV

BRAȘOV | 2016

Expoziția retrospectivă *Valeriu Maximilian 1895-1945*

16 decembrie 2016 - 19 martie 2017

Muzeul de Artă Brașov - Manager Bartha Árpád

Catalog finanțat de Consiliul Județean Brașov

CONSILIUL
JUDEȚEAN
BRAȘOV

MUZEUL
DE ARTĂ
BRAȘOV

Mulțumim colecționarilor:

Ileana Benedek, Brașov; Ciprian Gal, Brașov; Ioan Vlad, Brașov; Valentin Rață, Brașov; Constantin Sârbu, Brașov; Ruxandra Lugojanu, Brașov; Dr. Sânziana Migia, Brașov; Valeriu și Simona Braniște, Brașov; Prof. Univ. Dr. Ionel Tanislau, Brașov; Ing. Lucia Tanislau, Brașov; Sorin Popa, Brașov; Horia Stoica, Brașov; Doru Neguț, Brașov; Rodica Hacman, Predeal; Ioan Nistor, Noua Zeelandă.

Mulțumim partenerilor expoziției:

Facultatea de Muzică, Universitatea *Transilvania* Brașov (decan Prof. Univ. Dr. Mădălina Rucsanda, Prof. Univ. Dr. Stela Drăgulin, Conf. Univ. Dr. Ioan Oarcea, Lect. Univ. Dr. Anca Preda, Botond Szöcs, Andrei Stanciu), Cvintetul vocal *Anatoly*, Grupul Coral *Collegium Musicum* al Liceului de Muzică *Tudor Ciortea*, muzeograf Camelia Neagoe (Muzeul de Etnografie Brașov), Centrul Multicultural al Universității *Transilvania*, studioul de înregistrări *Isac Studio* Brașov.

Curator expoziție: Andreea Pocol

Conservare: Delia Marian, Simona Tătaru

Concept și coordonare catalog: Andreea Pocol

Autori texte: Andreea Pocol, Conf. Univ. Dr. Ioan Oarcea

Fișe de catalog: Andreea Pocol, Sânziana Dumitrescu

Corectură: Radu Popica, Radu Tătaru, Sânziana Dumitrescu

Fotografii: Radu Tătaru

DTP Design: Radu Tătaru

Coperta I: *Vedere spre masivul Postăvarul*, nr.cat. 20

Coperta IV: Portret al lui Valeriu Maximilian din vremea studenției la Seminarul Teologic Ortodox Arad, octombrie 1916 (Album de fotografii 1916-1936, nr. inv. 689)

CUPRINS

Argument Andreea Pocol	6
Repere din viața și opera artistului Valeriu Maximilian (1895-1945) Andreea Pocol	7
Însemnări privind activitatea de compozitor a artistului Valeriu Maximilian Conf. Univ. Dr. Ioan Oarcea, Facultatea de Muzică, Universitatea <i>Transilvania</i> Brașov	32
Texte critice, memorialistice și scrieri proprii	35
Catalog	43
Caricaturi realizate pentru revista <i>Ghimpele</i>	73
Schițe umoristice	93
Grafica documentară 1916-1917	107
Motive decorative și ornamentale	113
Reclame turistice	123
Elemente de caligrafie	129
Vignete și partituri	139
Lista lucrărilor	144
Bibliografie selectivă	148

ARGUMENT

Muzeul de Artă Brașov i-a dedicat în trecut cunoscutului artist brașovean, Valeriu Maximilian, două expoziții retrospective. Expoziția din anul 1973 a prezentat doar acuarelele și parțial grafica sa umoristică, iar cea de-a doua expoziție din 1995, menită să celebreze o sută de ani de la nașterea artistului, a reunit câteva acuarele deosebite, însă niciuna dintre expoziții nu și-a propus refacerea imaginii de ansamblu a operei celui evocat.

Având în vedere complexitatea creației sale și bogăția materialului documentar existent în patrimoniul muzeului, organizarea unei noi expoziții retrospective era un demers necesar pentru o cunoaștere aprofundată a operei acestui îndrăgit artist local. Actuala expoziție retrospectivă are ca scop valorificarea întregului material artistic și documentar aflat în patrimoniul muzeului, prin prezentarea tuturor direcțiilor în care artistul s-a manifestat creativ: acuarela, grafica umoristică, grafica documentară și cea de promovare a unor obiective turistice naționale, motivele decorative pe care le utiliza, elementele de caligrafie folosite la decorațiuni și piesele muzicale compuse de artist. Pentru a valorifica și această latură atât de puțin cunoscută a creației sale, am dorit ca publicul să aibă posibilitatea de a asculta încântătoare sale compoziții muzicale de factură clasică. Astfel, piesele lui Valeriu Maximilian au fost interpretate și înregistrate în premieră pe suport audio cu statut de material expozițional, printr-un parteneriat cu Facultatea de Muzică (Universitatea *Transilvania* Brașov), fiind dublate de un material video gândit pentru a rula în expunere.

Cercetarea monografică reprezintă un demers complex, aducând la lumină noi informații asupra varietății și complexității operei artistului, dar și fotografii de epocă inedite ale familiei Maximilian, obținute cu bunăvoința singurei descendente identificate a artistului, Ileana Benedek.

Cu privire la arta lui Valeriu Maximilian, Iulia Negulescu afirma cu entuziasm în urma vizitării expoziției artistului din anul 1934 că „Stăruința d-lui Maximilian de a ne alina spiritul cu atare lucrări de artă, în vreme când tot avântul omenesc tânjește’n râvna după «bani cu orice chip», nu numai că-i face cinste, dar poate pildui tinerimea spre largul preocupărilor dincolo de zădărnicia profitului de-o clipă”. (*Iulia Negulescu, O expoziție de artă în „Gazeta Transilvaniei” 97, nr. 49, 17 iunie, 1934*)

Andreea Pocol,
Curator

Brașov, 15 decembrie 2016

REPERE DIN VIAȚA ȘI OPERA ARTISTULUI
BRAȘOVEAN VALERIU MAXIMILIAN
(1895-1945)

REPERE DIN VIAȚA ȘI OPERA ARTISTULUI BRAȘOVEAN VALERIU MAXIMILIAN (1895-1945)

Andreea Pocol

Motto: „Și duhul omului nu-l poate hrăni nimica pe lume în afară de plăcut și de frumos”¹

Îndrăgitul pictor brașovean, Valeriu Maximilian, remarcabil acuarelist care a imortalizat ținuturile natale în peisaje de influență impresionistă, este descendentul unei vechi familii de preoți ortodocși. Artistul, fiul preotului Iosif Maximilian și al Mariei Popp din Cristian², s-a născut la 15 decembrie 1895 în Ghimbav³. În anul 1898 familia, împreună cu cei patru copii: Emilian, Maria, Valeriu și Laurențiu s-a mutat definitiv în Brașov, după ce tatăl pictorului, până atunci preot în Ghimbav, a fost numit preot la Parohia Ortodoxă Brașovul Vechi, unde a slujit până în anul 1923⁴. Familia s-a stabilit pe Strada Bisericii Române nr. 5, unde în 1903 s-a născut al cincilea și ultimul copil al familiei, Virginia Maximilian⁵. Dintre toți frații, doar Emilian și Virginia vor părăsi Brașovul. În 1924, după căsătoria sa cu locotenentul Ioan Nicolaescu, Virginia s-a stabilit cu soțul ei la București, unde au dus o viață prosperă, făcând parte din clasa burgheză. Nu se cunosc informații despre o eventuală interacțiune a lui Valeriu cu sora sa Virginia în București, însă, cert este faptul că artistul a avut o singură expoziție în capitală.

Copilăria pictorului a fost cel mai probabil marcată de o educație religioasă strictă, el provenind dintr-o veche familie tradițională de preoți ortodocși din Stupini. O fotografie inedită pentru istoria Brașovului, păstrată în colecția familiei Benedek, prezintă trei generații din familia Maximilian, surprinse în anul 1898, pe vremea când artistul avea doar 3 ani (IL. 1). Bunicul lui Valeriu din partea

tatălui, căsătorit cu o femeie strașnică, supranumită în istoria familiei doamna „Stai că trag!”⁶, se numea Ioan Maximilian și a fost preot în Stupini între anii 1854-1866⁷. Ei au avut două fiice și trei fii: Ioan I. Maximilian, Iosif Maximilian și Iancu Maximilian. Tatăl artistului, Iosif, și bunicul său Ioan Maximilian, activau ca membri ai „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”⁸, iar unchiul său, Ioan I. Maximilian, învățător și preot capelan la biserica din Stupini, a scris o monografie dedicată bisericii și școlii din Stupini și a fost preot pentru o scurtă vreme și la biserica ortodoxă din Brașovul Vechi, chiar înainte de instalarea fratelui său Iosif în 1898. Ioan I. Maximilian, căsătorit cu Valeria, născută Soiu, a avut un fiu pe nume Valeriu care a murit în 1888, la vârsta de un an⁹. Neavând urmași, acesta a întemeiat Fundația *Orfelinatul Preot I. Maximilian* oferind burse elevilor orfani¹⁰, fundație pe care a donat-o în 1928, împreună cu averea sa, Eforiei Școlare¹¹, stârnind consternare între rude.

Fratele cel mai mare al lui Valeriu, Emilian Maximilian, va deveni tot pictor și va studia la *Academia de Arte Frumoase* din München, opera sa fiind încă necunoscută în România. Maria Maximilian (alintată în familie Chiți), sora celor doi pictori, cu care Valeriu a păstrat o relație apropiată, a fost președinta *Reuniunii Femeilor Române* din Brașov, contribuind activ la organizarea unor evenimente caritabile și culturale. S-a implicat direct în ajutorarea soldaților răniți sau mutilați în război și de decorarea

IL. 1. Familia Maximilian. Fotografie din anul 1898

În picioare de la stânga la dreapta: Iancu Maximilian, Ioan I. Maximilian, Iosif Maximilian și Maria Popp (părinții artistului)
 În centru: Protopopul Hamza cu soția, Ioan Maximilian (bunicul artistului) cu soția, Protopopul Putici cu soția
 Copiii: Maria, Emilian, Laurențiu (frații artistului), Trăienică (verișor) Valeriu și Adina (verișoară)

eroilor, fapt dovedit atât de presa vremii¹² cât și de fotografiile din anii '30 și '40 ale doamnei Ileana Benedek, Maria fiind bunica acesteia din partea mamei. Trebuie menționată și importanta contribuție culturală pentru comunitatea românească a cumnatului artistului, Petru Debu, căsătorit în 1910 cu Maria Maximilian¹³. Debu, originar din satul Toderița (Făgăraș), a urmat studii de drept și teologie și a devenit preot militar având în timpul războiului

diverse misiuni în Polonia rusească, Lituania și Ungaria, fapt demonstrat de fotografiile de epocă din colecția familiei Benedek. Registrele bisericii consemnează faptul că imediat după pensionarea socrului său, Iosif Maximilian, Petru Debu rămâne preot la Parohia Ortodoxă Brașovul Vechi, fiind foarte apreciat și stimat de întreaga comunitate.¹⁴ El ocupă mai târziu funcția de deputat¹⁵ și senator în parlamentul României, făcând în acest context

IL. 2. Petru Debu (centru, în palton lung), cumnatul artistului, și Lentucă Maximilian, nepotul pictorului, în fața clădirii actuale a Operei Brașov aflată atunci în construcție (cca. 1930-1940)

demersurile necesare pentru obținerea fondurilor dedicate construirii unei case de cultură necesară atunci românilor brașoveni¹⁶. O fotografie datând din anii '30 îl înfățișează pe Debu alături de Laurențiu Maximilian (alintat Lentucă), nepotul pictorului, și de conducătorii echipelor de meșteri, aflați în fața unei clădiri în proces de construcție (**IL. 2**). Acea clădire, ce adăpostea atunci casa de cultură a românilor,

este astăzi sediul operei, instituție înființată în 1953 sub numele de Teatrul Muzical Brașov. Până atunci, comunitatea românească nu avea o astfel de locație unde să poată organiza evenimente culturale sau activități recreative destinate unor grupuri mari de persoane. Tot privitor la familie, interesant este și faptul că două dintre rudele artistului au participat, în 1918, la Marea Unire de la Alba-Iulia, și

IL. 3. Portret al lui Valeriu Maximilian din vremea studenției la Seminarul Teologic Ortodox Arad, octombrie 1916. (Album de fotografii 1916-1936, nr. inv. 689)

anume preotul Petru Debu, trimis ca delegat pentru Comitatul Brașov și Laurențiu Maximilian, fratele lui Valeriu, al cărui nume apare pe lista de participanți la secțiunea: *Studențimea Facultății de Teologie Sibiu*¹⁷.

Apartenența la o astfel de familie, activă din punct de vedere socio-cultural și dedicată principiilor creștine, i-a modelat caracterul tânărului Valeriu, dezvoltându-i o atitudine prosocială, interesul

pentru realitatea în care trăiește și, mai ales, dorința de a lăsa ceva frumos și durabil în urma sa. Aceste aspecte se remarcă pe parcursul evoluției sale, prin implicarea simultană în diferite tipuri de activități cultural-artistice, curiozitatea lui de nestăvilit fiindu-i utilă în toate domeniile în care a activat.

Valeriu Maximilian urmează mai întâi, între anii 1906-1907 Gimnaziul Romano-Catolic din Brașov, iar din 1907 cursurile Liceului *Andrei Șaguna* pe care l-a absolvit în 1915¹⁸. Încă din primii ani de liceu își manifestă interesul pentru pictură și desen, începând să lucreze primele peisaje studiate după natură și să deseneze pe tablă în timpul recreațiilor scene din războiul ruso-japonez¹⁹. Lucian Blaga, pe care l-a immortalizat într-o caricatură, numită *Pietre pentru templul meu* (p. 75), desen satiric la adresa educației tineretului, descrie un delicios episod umoristic ce îl are ca protagonist pe dascălul de limbă greacă (p. 38) din vremea când el și Valeriu erau colegi. S-a afirmat în câteva rânduri faptul că există posibilitatea ca familia Maximilian să fie înrudită cu familia Blaga și cu familia pictorului Mișu Popp, însă până în prezent niciuna dintre aceste ipoteze nu au putu fi demonstrate.

Între 1915 și 1918 a urmat, la îndemnul părintesc, cursurile Seminarului Teologic Andreian (IL. 3) din Sibiu, unde și-a dezvoltat și talentul muzical. Nu a profesat însă niciodată preoția, sfidând oarecum tradiția împământenită a familiei din care provenea. Pasiunea pentru pictură a depășit-o în final pe cea pentru teologie și muzică, astfel că între anii 1918-1920 s-a format ca artist, perfecționându-și abilitățile la Academia de Arte Frumoase București²⁰ (IL. 4). Imediat după absolvire, se întoarce în orașul copilăriei sale și devine profesor suplinitor de desen și caligrafie la Liceul român de băieți din Brașov (actualul *Andrei*

IL. 4. Valeriu Maximilian cântând la pian. Fotografie din vremea studenției la Academia de Arte Frumoase București, 1919

Șaguna). În 1921, susține un important examen la Cluj pentru diploma necesară definitivării pe post, iar din 1922 obține postul de profesor titular al catedrei de desen artistic și geometrie descriptivă²¹, mai târziu și de caligrafie, ocupând pentru următorii 23 de ani catedra de desen a liceului al cărui elev fusese.

Activitatea sa artistică s-a desfășurat pe parcursul unui sfert de secol în paralel cu îndelungata carieră de profesor (IL. 6). Își încânta elevii cu ore de desen în aer liber (IL. 7), iar la sfârșitul fiecărui an școlar, organiza, pe lângă expozițiile sale personale, (IL. 8) câte o expoziție de grup dedicată elevilor săi, oferindu-le posibilitatea de a-și evalua reciproc lucrările. O altă plăcere de-a sa era să conducă manifestările culturale din cadrul școlii, îmbogățind repertoriul serbărilor școlare fie cu piesele sale muzicale²², fie activând ca animator al echipei de teatru a liceului. El sprijinea elevii care doreau să joace piese de teatru, manifestând spre anii '30 o altă latură a talentului său, și anume artele decorative. A realizat inspirate scenografii pentru

punerea în scenă a piesei *Blestemul Bardului* (IL. 5) și a operetei comice *Visul lui Nicușor Popescu*. În 1927, artistul activa ca scenograf într-o trupă de teatru amator numită *Asociația dramatică Bulandra, Manoliescu, Maximilian, Storin* ai cărei membri cucereau admirația publicului în turneele lor²³.

Așa cum o dovedesc fotografiile sale, profesorul Maximilian era un participant activ la viața socială a Liceului *Andrei Șaguna*. Dintre aceste momente amintim tradiționalele serbări: Comanda șagunistă de la începutul anului, unde este surprins alături de Vasile Neguț, cunoscutul profesor de latină (IL. 9) și Maiatul studențesc (IL. 10), care marca perioada încheierii cursurilor și se desfășura sub forma unei petreceri de primăvară, de regulă în Stejeriș, unul dintre locurile preferate de artist. În perioada vacanțelor școlare, Maximilian călătorea neobosit în căutarea inspirației. Evadând în natură cu blocul de desen, se cufunda în plăcerea de a reda peisaje, fie la munte în împrejurimile Brașovului, fie la mare spre Constanța (IL. 11), la Lacul Snagov sau la mănăstirile din Bucovina.

IL. 5. Scenă din piesa de teatru *Blestemul Bardului*.
Scenografie realizată de V. Maximilian

IL. 6. Profesorul Valeriu Maximilian cu o clasă de băieți de la Liceul *Andrei Șaguna*. Expoziția personală din iunie 1929.

IL. 7. Lecție de desen în aer liber

IL. 8. Expoziția personală din 1934.
Liceul *Andrei Șaguna*

IL. 9. La Comanda șagunistă, Poiana Brașov
1932

IL. 10. La Maiașul din Brașov
1936

IL. 11. Artistul în vacanță la Constanța
august 1930

IL. 12. În călătorie la Dobra cu Riți
1920

În vara anului 1920, călătorește în mai multe regiuni ale țării, printre care Dobra și Șușag alături de Riți, dragostea vieții lui. Albumul de fotografii al artistului (**nr. cat. 67**), aflat în patrimoniul muzeului, păstrează doar trei fotografii în care apare această femeie cu ochii visători (**IL. 12**). Fotografia datată la 5 ianuarie 1921 o înfățișează însă în sicriu, moartă de foarte tânără (**IL. 13**). Pereții camerei în care este plasat sicriul sunt împodobiți cu lucrări de artă, dintre care una este posibil să fie realizată de Valeriu. Pe fâșia albă legată de coroana depusă pe sicriu, scrie abia lizibil, cel mai probabil numele real al tinerei fete Mariți Maniu, de unde ar putea deriva alintul Riți. Doamna Ileana Benedek, nepoata artistului, a confirmat că în familie era cunoscut faptul că artistul a suferit extrem de mult pierderea acestei ființe dragi și a intrat într-o depresie adâncă după moartea ei.

În timp ce creația plastică nu reflectă suferința îndelungată a artistului, creația sa muzicală transpune totuși tristețea-i apăsătoare în poemul dramatic intitulat *Regina Carpaților*²⁴, compus după 1938. Doar o pagină de partitură frumos caligrafiată, purtând titlul *La mormântul ei* (fragment din poemul dramatic *Regina Carpaților*) (**IL. 14**) s-a mai păstrat printre filele cursului său de caligrafie. În colecția muzeului nu există nici un portret care să o surprindă pe Riți, dar având în vedere faptul că artistul nu manifesta un interes deosebit pentru studiul portretului, este posibil să nu fi realizat niciodată vreun portret al Mariței. Stările depresive nu se reflectă în nicio etapă a creației sale plastice, Maximilian nefiind preocupat să creeze o artă, dedicată exprimării unor stări sufletești personale, ci rămâne la dezideratul său - redarea naturii în manieră impresionistă - considerând că natura, cu puterile sale tămăduitoare, este singura care poate

IL. 13. Moartea Mariței. Fotografie din 5 ianuarie 1921

alina sufletul omului în clipele de grea încercare.

Totuși, după anul 1925²⁵, Valeriu s-a căsătorit cu sora Mariței, al cărei nume rămâne momentan un mister, însă căsnicia a fost una nereușită, cuplul neavând nici urmași²⁶. La vârsta de 31 de ani, artistul locuia împreună cu mama sa, pe fosta stradă Avram Iancu la nr. 57²⁷ (actuala Bisericii Române), în vechea casă părintească, adresă la care ulterior a locuit și cu soția sa până la plecarea definitivă a acesteia în Statele Unite ale Americii²⁸.

Marcat de momentul dramatic al Primului Război Mondial, al cărui martor a fost în Brașov, tânărul, pe atunci încă student la teologie, realizează interesante schițe documentare, în care surprinde aspecte și scene din război, precum trecerea armatei germane prin Brașov (p. 108), grupuri de soldați români luați prizonieri (p. 110), dar și locuri sau monumente precum Statuia lui Árpád de pe Tâmpa (p. 109) sau Cimitirul „Groaveri” (p. 110). Acestea din urmă reprezintă mărturii valoroase pentru reconstituirea unor aspecte citadine ale Brașovului

IL. 14. Pagina de titlu a fragmentului *La mormântul ei* din poemul dramatic *Regina Carpaților* (extrasă din Cursul de caligrafie)

anilor 1916-1917. Deși desenele sunt realizate relativ schematic și puțin stângaci, acestea prezintă o expresivitate grafică de necontestat.

Nu după mult timp, în 1919, are ocazia să-și exprime din nou opiniile despre război, dar de data aceasta o va face în manieră umoristică, în calitate de grafician la revista transilvăneană de satiră și umor *Ghimpele*, echivalentul revistei *Furnica* din București la acea vreme. Artistul practică o grafică militantă de un patriotism vehement, satirizând necruțător aspecte din Primul Război Mondial, cu accent pe caracterul imperialist al războiului și pe divergențele dintre români și maghiari privind Transilvania, în expresive caricaturi precum: *O luptă între români și maghiari* (p. 84), *Concertul european 1914-1918* (p. 87), *Umbra coifului german 1914-1918* (p. 86) sau *Ocotirea statelor mici* (p. 84). L-a caricaturizat frecvent pe Kaiserul german aflat în stare de disperare, precum în *Visul lui Wilhelm la Doorn* (p. 91), dar și pe Wilson, președintele Statelor Unite ale Americii, făcând prohodul Germaniei la finalul

primei conflagrații mondiale (p. 91). Caricaturistul atacă și condamnă imperialismul economic care subordonează libertatea țărilor europene. De asemenea, ilustrează satiric atitudinea Ungariei la vestea pierderii Transilvaniei ridiculizând, totodată, și moravurile unor cunoscuți politicieni români ai vremii. Printre aceștia regăsim nume ale unor personalități din Partidului Național Român din Ungaria și Transilvania precum Ștefan Cicio Pop și Iuliu Maniu, satirizați în ipostaze hilare (p. 102, 103).

Combate puternic în desenele sale politica internă, demascând moralitatea îndoielnică a partidelor din România, cu accent pe parvenirea liberalilor, care își urmăreau numai interesele personale, profitând de eroismul ostașului român²⁹. Mai abordează și teme de moravuri sociale în desene burlești, înfățișând câțiva cheflii prezenți prin localurile orașului (p. 78, 79). În intervalul 1922-1924, continuă în paralel cu profesoratul o colaborare restrânsă la revista *Ghimpele*, realizând doar frontispiciile paginilor și câteva caricaturi.

Creațiile sale grafice sunt remarcabile, fiind realizate într-o manieră spontană, dar clară și expresivă, sugerând o personalitate inteligentă, profund ancorată în evenimentele politice ale vremii. Desenele vădesc o mare capacitate de sinteză, surprinzând în câteva linii sigure comicul și grotescul unor situații. Chiar dacă nu reușește să se ridice la nivelul unor contemporani consacrați precum: Iosif Iser, Francisco Șirato sau Ary Murnu, care susțineau grafic presa bucureșteană³⁰, Maximilian susține onorabil presa brașoveană, oferind prin satira lui un imbold cetățenilor pentru a se implica activ în societate.

Un alt caiet de schițe umoristice (nr. cat. 60) aflat în patrimoniul muzeului dezvăluie caricaturi și

„șarje amicale” burlești, majoritatea realizate în anii de studenție petrecuți la București. Printre subiectele caricaturilor regăsim un pictor lucrând la șevalet (IL. 15), diferite personaje ce formau clientela zilnică a localurilor, ridiculizate și chiar zoomorfizate aidoma ilustrației unei fabule (p. 98, 99). Caietele sale de schițe mai relevă interesante caricaturi pe tema călătoriei (p. 104, 105).

IL. 15. Pictorul (caricatură)

IL. 16. Expoziția personală din anul 1925, Liceul *Andrei Șaguna*

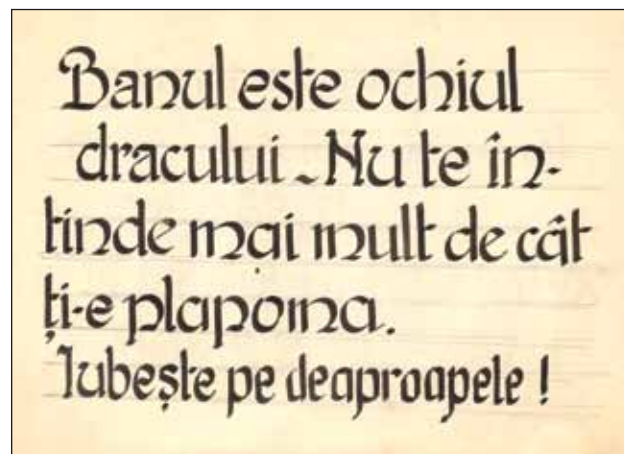
Dintre fotografiile din albumul artistului, care păstrează câte o mărturie de la fiecare expoziție personală, doar cea din anul 1925 înfățișează, pe lângă acuarele, și lucrări de grafică (IL. 16). Interesul artistului pentru grafică pare să se dilueze considerabil în anii '30, când acesta se dedică mai mult acuarelei, fapt demonstrat și de mărturiile fotografice de la expozițiile sale.

Într-o caricatură datând din ultima perioadă a vieții, realizează cu empatie un desen intitulat *Eterna poveste a suplinitorilor* (p. 106), în care ilustrează deplorabila situație a acestora, înfățișând un profesor așezat pe o valiză cu roți pe care scrie: „Azi aici, mâne-n Focșani”, în timp ce acesta își plânge condiția, stând cu capul plecat: „Trăiți în post și rugăciune/ Cu toată a lor înțelepciune... / Și pe la uși cu plecăciune/ Viața lor? Amărăciune!/ În sobă cu un biet tăciune!..”. De altfel, nici profesorii titulari pe posturi nu o duceau strălucit, documentele din fondurile Liceului *Andrei Șaguna* și fondul Eforia Școlară fiind grăitoare în sensul descrierii situației

materiale dificile a profesorilor, care se luptau să-și continue cariera și, în același timp, să-și întrețină familiile.

Tot în sfera graficii, trebuie specificate preocupările sale pentru caligrafie (IL. 17), care se materializează în 1938, într-un curs de caligrafie conceput ca material didactic pentru a preda elevilor diferite tipuri de scriere precum: Arhaicul românesc, scrierea Redis, scrierea Gotică și diferite tipuri de decorațiuni (p. 131, 132). Cursul mai cuprinde și inspirate reclame desenate în tușuri colorate, având ca subiect promovarea turistică a unor regiuni precum: Poiana Brașov (p. 124), mănăstirile din Bucovina (p. 126), Lacul Snagov (p. 125) sau Munții Șureanu. Calitățile sale în domeniul caligrafiei s-au dovedit utile și în funcția de expert grafic calificat pe lângă Tribunalul Brașov, fiind stimat pentru abilitatea sa în descifrarea scrisului și autentificării iscăliturilor. Tot în această perioadă a activat și în domeniul graficii de carte, ilustrând revista *Țara Bârsei* și binecunoscuta

IL. 17. Pagină caligrafiată extrasă din cursul de caligrafie

IL. 18. Vignetă realizată pentru partitura *Cântecul mărilor*

monografie *Branul și Cetatea Branului*, scrisă de profesorul Ioan Moșoiu în anul 1930.

Latura sa de grafician interferează armonios cu latura cea mai puțin cunoscută a artistului, aceea de muzician. Paginile de titlu ale partiturilor sale, descoperite într-un caiet valoros din patrimoniul Muzeului de Artă Brașov, sunt caligrafiate și împodobite cu reușite vignete (IL. 18). Compozițiile sale dezvăluie dedicația cu care compunea piese pentru vioară și pian (ale cărui taine le-a descifrat ca autodidact), dar și valsuri, idile, serenade pentru cor

bărbătesc și cor mixt. Dintre marșurile sale, unul a fost dedicat Liceului *Andrei Șaguna*, fiind cântat pentru o perioadă ca imn al liceului. Versurile compuse de artist au o pregnantă notă patriotică, încadrată firesc în atmosfera epocii și a manifestărilor muzicale ce aveau loc la liceu, piesele cântate cu prilejul tradițiilor școlare brașovene, Comanda șagunistă și Maiaul studenților, fiind compuse în acest spirit. Compozițiile sale sunt de natură să contribuie la o mai bună cunoaștere a tradițiilor muzicale brașovene.

Maximilian a cochetat în perioada anilor '20 cu influențe provenite din stilurile Art Nouveau și Symbolism, creând în lucrările sale decorative, sensibile peisaje (p. 122), frumoase suprafețe vibrante cu motive geometrice, vegetale și zoomorfe, friza decorativă cu fluturi fiind demnă de menționat (p. 115). O superbă creație în stil Art Nouveau realizată în acuarelă și destinată copertei revistei *Carpații*, a rămas cel mai probabil nepublicată (p. 116). O altă creație reușită înfățișează un personaj feminin desprins parcă din basme (p. 118). Artistul consideră că „scopul artei decorative nu e ca să-ți reproducă natura fidel, ci numai ca să-ți provoace iluzia ei, prin caractere esențiale și printr'un număr minim de elemente [...] relieful și perspectiva, cunoscute la pictură, joacă un rol secundar”³¹.

Interesul pentru ecourile Art Nouveau coincide cu cristalizarea primelor acuarele bine realizate compozițional, tehnica de influență impresionistă lăsând însă de dorit și dezvăluind anumite stângăcii în crearea volumului redat prin juxtapunerea tușelor (nr. cat. 2). Abordează, de asemenea, într-o construcție echilibrată și bine

gândită o temă de evidentă influență grigoresciană, înfățișând un ciobănaș văzut din spate, îmbrăcat în veșminte albe românești, care privește meditativ în zare, sprijinit în toiag (IL. 21). Tehnica nu este de factură pur impresionistă, ci îmbină diferite maniere de redare, majoritatea suprafețelor fiind construite prin juxtapunerea unor pete plate. Lucrarea transmite un sentiment de seninătate și pace. Doar un an mai târziu, pictorul înregistrează progrese în tehnica acuarelei, încercând acum mai mult vibrarea unor suprafețe ale lucrării, tehnica sa îmbunătățindu-se considerabil. Chiar dacă rar abordează redarea figurii umane în peisaj, iată că în lucrarea *La vânătoare* (IL. 20) apare silueta unui bărbat alături de cea a câinelui său, aflați în trecere pe lângă niște copaci ce par fermecați. Coroana lor este redată printr-o trecere de la o suprafață plată la una deosebit de delicată, sugerând parcă adierea unui vânt cald.

În paralel, Maximilian abordează și maniera pointilistă „de o gingășie femeiască”, realizând lucrări expresive în care „lucrurile din natură sunt redată în pete mici și regulate de culori, în formă de puncte. [...] Astfel lucrările pointilliste ne apar ca niște goblene sau țesături la cari gustul coloristic e de o rafinărie caracteristică”³². S-au păstrat puține lucrări din această perioadă a tinereții artistului, precum *Stradă din București* (IL. 22) și *Pârâu în zăvoi* (IL. 23), unde volumul și perspectiva elementelor naturale sunt formate din stropi de formă mai degrabă alungită decât rotundă, acest tip de redare conferind lucrării un dinamism aparte.

Este interesant faptul că cea mai reușită lucrare a anilor '20, *Stradă din București*, datează tocmai de la debutul său. Este realizată în timpul studiilor în capitală, când într-o zi însorită de iunie, pictorul surprinde, în straturi juxtapuse de puncte,

o stradă pe care trece un tramvai, realizând astfel impresia de volumetrie și dinamism. „Avantajul și în același timp scopul acestei tehnice e că atmosfera tabloului vibrează; vibrează cu mult mai vioiu decât în natură”³³. Lucrările realizate în această manieră au fost foarte apreciate de contemporanii săi precum Jebeleanu³⁴ sau Lemeny: „Toate anotimpurile se resfață pe aceste frumoase tablouri, între cari unele sunt pointate, aparținând unui gen nou de pictură în acvarele”³⁵.

Tot din anii '20 datează câteva tentative de explorare a picturii în ulei, însă fără realizări remarcabile în această direcție. Artistul încearcă o manieră de tratare similară acuarelei, nereușind să surprindă însă volumul și perspectiva așa cum o face în acuarelă, ilustrativ fiind un peisaj de munte datat în 1923 (IL. 24). Un alt peisaj realizat în ulei, *Noaptea în Poiană* (IL. 25) este de asemenea lipsit de impresia adâncimii, siluetele brazilor părând oarecum decorative, atmosfera romantică a amurgului fiind de fapt elementul care s-a dorit a fi surprins. Lucrarea primește un plus de semnificație prin faptul că are un corespondent în creația muzicală a artistului și anume partitura intitulată *Miezul Noptii în Poiană*, compusă în anii '30, a cărei pagină de titlu este decorată cu o vigneta de influență Art Nouveau, reprezentând siluetele unor iele (IL. 34).

Pictorul nu va rămâne mult la etapa pointilistă, ci se îndreaptă încet spre idealul său impresionist, pictând doar în natură și dezvoltându-și tușa din ce în ce mai spontană, în timp ce compozițiile rămân echilibrate. Până spre 1926 își conturează o manieră de lucru proprie, derivată din tehnica impresionistă, considerând că „impresionistul adevărat nu-și absoarbe ființa în pasiunea pentru tehnica colorii, ci în realizarea efectelor reale ale

IL. 19. *Peisaj cu stejar și căsuță* (nr. cat. 2)
(1921)

IL. 20. *La vânătoare* (Nr. cat. 6)
(1923)

IL. 21. *Ciobănaș privind satul* (detaliu)
Acuarelă pe hârtie, 21,4 x 35cm
Semnat și datat stânga jos cu tuș negru: V. MAXIMILIAN VI (1)922
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 634

IL. 22. *Stradă din București* (nr. cat. 1)
(1920)

IL. 23. *Pârâu în zăvoi* (nr. cat. 3)
(1922)

luminei și atmosferei”³⁶. De aceea, se simte mult mai sigur să expună și dornic să împărtășească arta sa. Începând cu vara anului 1925, cu ocazia serbărilor Liceului *Andrei Șaguna*, artistul organiza aproape anual expoziții personale, în care prezenta publicului brașovean acuarelele și caricaturile sale. Chiar de la prima expoziție, impresionează publicul

cu „admirabile peisaje carpatine din diferite colțuri ale țării, cari în tot decursul serbărilor jubilar ale liceului, au fost un subiect de deosebită admirație de către vizitatori”. Autorul unei cronici de expoziție oferă și informații cu privire la vânzări: „s’au vândut mai bine de o treime din tablouri și cu toate acestea numărul celor mai de valoare e destul de mare”³⁷,

IL. 24. *Peisaj de munte* (nr. cat. 5)
(1923)

IL. 25. *Noaptea în Poiană* (nr. cat. 59)
(nedatat)

fiind expuse puțin peste 100 de lucrări la prețuri accesibile³⁸. Autorul unui articol din *Kronstädter Zeitung* îl numește în urma acestei expoziții un neobișnuit talent care redă cu bucurie frumusețile naturii, declarându-se impresionat mai ales de peisajele înfățișând munții din Țara Bârsei.³⁹

Aflat sub vraja naturii, surprinde peisaje montane din Brașov și împrejurimi: Stejerișul, Poiana Brașov și masivul Postăvarul în toate anotimpurile, având o vizibilă preferință pentru toamnă cu farmecul culorilor sale aurite și pământii (nr. cat. 16, 50).

Un aspect frecvent, tipic impresionist, ce poate fi observat în pictura sa, este surprinderea aceluiși peisaj din același unghi, dar redat în diferite ipostaze ale luminii. Aspectul este cel mai bine vizibil în trei lucrări care ilustrează *Drumul spre Warthe*, înfățișat mereu primăvara (IL. 26, 27, 28), în cele două peisaje montane surprinzând Piatra Mare (nr. cat. 49, 36). Alte motive peisagistice recurente în creația sa sunt spectaculoșii pomi înfloriți (nr. cat.

34, 18), scene pitorești cu codri scăldați în lumină (nr. cat. 21, 22, 24), pâraiașe, parcuri (nr. cat. 45) sau poteci însorite ce se pierd în pădure și chiar marine zburcuate sau liniștite (nr. cat. 10), realizate în timpul vacanțelor petrecute la Marea Neagră. Maximilian se simte atât de „al locului” și urmărește atât de atent natura încât pare să-și dorească o „cunoaștere tăcută” a fiecărei etape din viața unui loc drag, cu atmosfera și nuanțele sale specifice în diferitele lumini ale anotimpurilor.

Chiar dacă anumite motive peisagistice sunt recurente în creația sa, registrul tematic se prezintă totuși variat, artistul abordând în afară de peisajul de natură „pură” și aspecte care-l atrag într-o mai mică măsură, precum natura statică, peisajele citadine sau portretul. Își îndreaptă atenția spre motive arhitecturale și peisaje urbane (nr. cat. 4), optând pentru aspecte citadine din zona Șchei. Lucrează cu migală peisaje înfățișând case vechi specifice Șcheiului, pe ale cărui străzi se întrezărește

IL. 26. Drum spre Warthe I (nr. cat. 27)
(1933)

IL. 27. Drum spre Warthe II (nr. cat. 5)
(nedatat)

uneori silueta unui localnic (nr. cat. 43). Fotografiiile expozițiilor sale personale sunt martori ai existenței mai multor lucrări ce prezintă biserici. Una dintre cele mai reușite este cea care înfățișează, într-o dezmiardantă lumină caldă, *Biserica Sfântul Nicolae din Șchei* (nr. cat. 38). Maximilian s-a aplecat și asupra naturii statice, subiect care nu ocupă însă o mare pondere în creația sa. Îndrăgostit de liliac,

imortalizează mereu într-o notă de discreție și solemnitate, delicata floare pictată în alb sau lila (nr. cat. 35). Având în vedere faptul că s-au păstrat foarte puține portrete la care actualul demers de cercetare a avut acces, se poate afirma că artistul nu prezintă apetență pentru studiul portretului. Unul dintre caietele sale de schițe umoristice cuprinde singurul portret în acuarelă existent în patrimoniul muzeului,

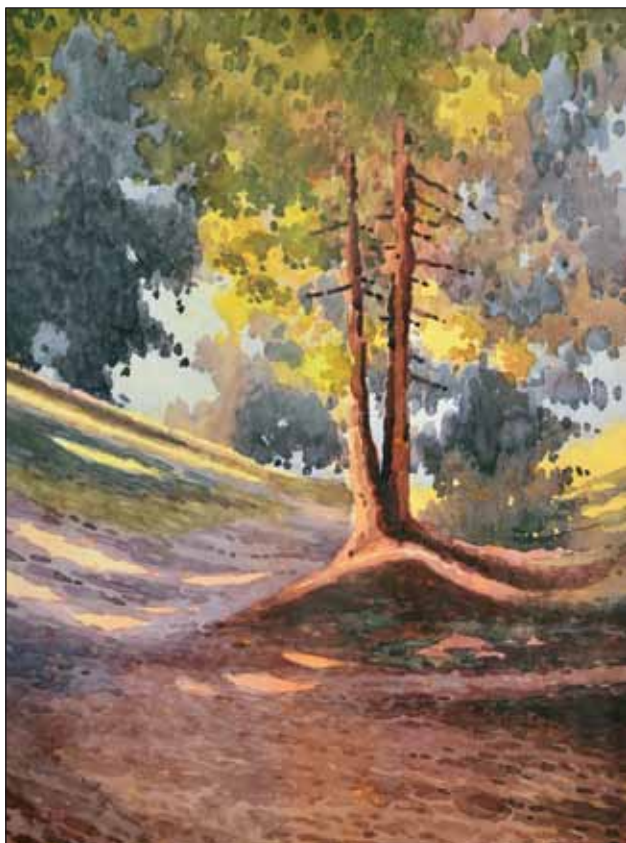
IL. 28. *Drum spre Warthe primăvara* (nr. cat. 12) (1929)

care înfățișează chipul politicianului G.D. Ionescu, poreclit *Porcu* (IL. 29). Nici autoportretele nu au reprezentat un subiect de mare interes. Singurul autoportret al artistului identificat până acum este realizat sub forma unei caricaturi apărută în revista *Ghimpele* din 1924⁴⁰, în care artistul se înfățișează zâmbind ironic, în timp ce desenează la biroul său, caricaturile colegilor din redacția revistei (p. 74).

IL. 29. Portretul politicianului G.D. Ionescu, poreclit *Porcu*, singurul portret în acuarelă existent în patrimoniul Muzeului de Artă Brașov (caiet de schițe umoristice II, nr. cat. 61)

Tehnica de lucru pe care și-a dezvoltat-o avea anumite particularități. Pentru acuarelă utiliza o hârtie de o calitate remarcabilă și culori marca „Pelikan”; folosea culorile fundamentale: roșu carmin, galben crom deschis și albastru ultramarin, creând din acestea o multitudine de culori și nuanțe. Albul și negrul nu-și aveau locul pe paleta sa, artistul considerând că nonculorile ar genera contraste

IL. 30. *Potecă însoțită cu copaci* (nr. cat. 21)
(1932)

prea mari și ar rupe ritmurile delicate ale culorilor. Lucrând în etape, așeza mai întâi culorile deschise în pete largi, apoi crea pe suprafețele, încă umede, expresive întrepătrunderi ale straturilor de culoare peste care contura cu pensula vibrante puncte sau linii discontinue⁴¹. Așa cum observa Vasile Baboie, care a fost martor la realizarea anumitor lucrări precum *Iarna în Poiană* (nr. cat. 23), tehnica lui Maximilian nu s-a schimbat foarte mult ca formă

de-a lungul activității sale, dar s-a îmbunătățit mereu, înregistrând considerabile progrese în sfera expresivității plastice. Comparând operele primei perioade cu cele de la începutul anilor '30, observăm o evidentă evoluție în ceea ce privește modalitatea de a surprinde volumul și perspectiva prin vibrarea suprafețelor de apă și culoare.

Rafinamentul și virtuozitatea la care ajunge în anii '30 pot fi depășite de puține lucrări din ultimii ani de viață, artistul reușind acum să găsească echilibrul perfect între suprafețele vibrante prin tușe fragmentare de influență impresionistă și suprafețele plate. Ilustrative în acest sens sunt peisajul *Potecă de munte* (nr. cat. 17) și o superbă *Vedere a Brașovului* în lumină de apus (nr. cat. 20). Este și momentul în care își atinge dezideratul pe care-l afirmase într-unul dintre articolele sale: „Opera de artă picturală e reoglindirea modului de a vedea, de a înțelege și de a idealiza diferitele fenomene fizice și psihice, pe cari ni-le oferă contextul vast al naturii. Magistrul pictorului e natura. De la natură își însușește el elementele, pe cari, după ce le trece prin prisma ochilor săi sufletești, ni-le redă închegate într'o creațiune unitară, mai frumoasă decât natura”⁴². Peisajele de iarnă care datează din această perioadă sunt de o deosebită expresivitate, reușind să transmită din punct de vedere cromatic puternica senzație de ger specifică anotimpului. Se observă, de asemenea, o fascinație pentru redarea unor păduri sau poienițe scăldate în razele soarelui (nr. cat. 19, 24), dar și preferința pentru imortalizarea unor zone turistice cunoscute care oferă spectaculoase priveliști, precum Lacul Sfânta Ana (nr. cat. 37, 41) sau masivul Piatra Mare, etc.

Având în vedere faptul că deja era privit ca un magician al acuarelei pe plan local, următoarele expoziții vin ca o confirmare și o celebrare a

IL. 31. *Vedere a Braşovului (nr. cat. 20)*
(1932)

talentului său. Critica vremii elogiază măiestria artei lui, așa cum reiese dintr-un articol publicat în „Gazeta Transilvaniei”, în 1929: „De astă dată, mai ales, pictorul ni se înfățișează într-o maturitate amplă, sobră și cu adevărat cuceritoare, impresionantă. Tot ce poate constitui criteriile unui talent de seamă se constată cu ușurință din operele mature ale pictorului: tehnica în general, perspectiva, coloritul, lumina, intuiția și realizarea artistică, toate la un loc îți oferă ansamblul unei înalte arte”⁴³. Iulia Negulescu

afirma după vizitarea unei expoziții: „Dacă artă se numește expresia frumosului îngemănat cu simțul plăcutului, apoi atunci lucrările d-lui Maximilian sunt numai artă. Maximilian se deosebește printr-o desăvârșită stăpânire a culorilor, a luminei și mai presus de orice a perspectivei”⁴⁴. Cu toate acestea, în 1931, când organizează singura sa expoziție personală la București, în sala Mozart, ecourile nu sunt atât de pozitive, un critic al vremii considerându-i lucrările „tablouri banale executate într-o cromatică fără

calități”⁴⁵. Ulterior, în 1933, Maximilian participă la singura expoziție de grup din întreaga sa carieră, *Expoziția pictorilor români*, organizată în palatul Astrei cu prilejul serbărilor Astrei⁴⁶. Alături de ceilalți pictori români activi la Brașov în perioada interbelică: Dumitru Teodorescu-Bădia, Olga Braniște și Paraschiva Popa-Frunză, Maximilian expune pictură de șevalet, grafică și acuarelă⁴⁷. Un critic îi admiră maniera de redare a luminii și adâncimii perspectivei „pe cari știe să le rezolve pictural atât de minunat”, manieră care-l portretizează ca pe un „adorator al regiunilor muntoase, carpatine, umbrite de brazi și fagi, cu poenițe discrete [...] și liniște de vis...”⁴⁸

În paralel cu manifestările expoziționale aproape anuale, preocupările artistului se extind între anii 1926-1927 și în sfera publicisticii. A scris numeroase articole teoretice despre artă, majoritatea publicate în „Gazeta Transilvaniei”, în care-și exprimă opiniile referitoare la diferite curente artistice și, de asemenea, cronici elogiative dedicate expozițiilor unor artiști precum Lucia Carolina Reiner⁴⁹. A compus unele versuri pentru piesele sale clasice, dar a avut și câteva încercări de poezii și epigrame. Dintre acestea, amintim o epigramă comică, dar ofensatoare la adresa unei colege de breaslă (**vezi p. 42**).

Anii '40, ultimii ani de viață, sunt marcați doar de câteva creații de vârf cu care artistul își încântă admiratorii, dintre care amintim: *Printre stâncile Zărneștiului* (**nr. cat. 53**) și *Alee pe sub Tâmpa*, realizată în 1944 (**nr. cat. 54**). Aceasta din urmă impresionează prin armonia cromatică creată de juxtapunerea numeroaselor nuanțe de verde și maro, care redau aspectul unei păduri de poveste cu potecă spre luminiș. Nici acum, în ultima perioadă a vieții, marcată de moartea mamei sale, în 1941, și de ororile celui de-al Doilea Război Mondial - când

Brașovul a fost bombardat - arta sa nu trădează frământările interioare sau drama pe care artistul o trăiește. Peisajele sale nu sunt dezolante sau dramatice, deoarece acesta n-a resimțit nevoia să reprezinte puternice stări de suferință sau să creeze „o artă tulburată de marile întrebări și frământări existențiale”⁵⁰. Dimpotrivă, el creează o artă în care să se poată refugia din calea suferințelor lumești, dezideratul său artistic rămânând același toată viața.

IL. 32. *Potecă pe sub Tâmpa* (nr. cat. 54)
(1944)

Iremediabil îndrăgostit de natură, îi immortalizează misterul, redând cu o puternică predispoziție contemplativă atmosfera și mirajul luminii mereu schimbătoare ce-i învâluie formele. După cum însuși artistul afirma, el caută să surprindă „echilibrul și impresia absolut reală a lucrurilor”⁵¹ astfel încât, indiferent de stările sale interioare, peisajele sunt dedicate mereu doar frumuseții naturii, calmului și liniștii, acea liniște pe care o căuta fără încetare.

Maximilian rămâne un artist activ și dedicat până la finalul vieții și creează cu entuziasm în paralel cu bogata și diversă activitate didactică pe care o susținea. A încetat din viață la vârsta de 50 de ani, în 28 mai 1945⁵², la Brașov. Expozițiile organizate de artist de-a lungul anilor au fost apreciate, având ecouri predominant elogioase atât în presa românească a vremii, cât și în cea a sașilor brașoveni, mai precis în „Kronstädter Zeitung”. Până și criticii săi cei mai duri, precum Ștefan Baciuc sau Eugen Jebeleanu, care îi reproșa artistului artificialitatea și lipsa unei abordări personale⁵³, nu ezită să-i sublinieze și calitățile în domeniul acuarelei. Un alt critic consideră că doar dacă s-ar „plia pe o nouă concepție artistică, efortul spiritual al pictorului V. Maximilian ar putea să aducă surpriza unei izbânde în domeniul plastice”⁵⁴. Artistul rămâne însă surd la aceste îndemnuri, urmându-și cu perseverență și încăpăținare drumul pe care și-l croise.

Valeriu Maximilian s-a dezvoltat în mediul artistic brașovean al primei jumătăți de secol XX, fiind contemporan cu un grup de artiști activi în Brașovul primei jumătăți de secol XX, ai cărui reprezentanți (Hermann Morres, Gustav Kollár, Emil Honigberger, Irina Lukász, Heinrich Schunn, Helfried Weiss, etc.) nu își propun să transmită un conținut ideatic sau să revoluționeze arta; aceștia îmbrățișează

modernismul artistic, dar totodată rămân fideli tradiției, evocând peisajul și atmosfera ținuturilor natale⁵⁵. Din grupul acuareliștilor brașoveni care aplicau în mod diferit principiile impresionismului, Maximilian este cel care-și asumă necondiționat programul acestui curent, fapt dovedit de lucrările sale și de ideile pe care le-a exprimat în articolele sale teoretice⁵⁶. Chiar dacă Valeriu Maximilian este cunoscut în primul rând ca un maestru al acuarelei care a immortalizat plaiurile brașovene, a-i reduce creația numai la acuarelă ar însemna să-i minimalizăm opera și personalitatea artistică. Intreresele și preocupările sale atât de diverse în care și-a investit efortul și creativitatea, pornind de la arta plastică și ajungând în sfera scenografiei și a compozițiilor muzicale, demonstrează capacitățile unui mare potențial artistic, dezvoltat în multiple direcții. Alături de Gustav Kollár, Maximilian rămâne un dedicat „cântăreț în culori” (Mircea Deac) al Brașovului și împrejurimilor sale, dar și cel mai prolific pictor peisagist român al Brașovului interbelic.

Fie că a redat natura cu sensibilitatea unui romantic, fie că a satirizat aspecte politice și moravuri sociale sau a compus piese pentru pian și vioară, toate preocupările artistice ale lui Valeriu Maximilian conturează portretul unui idealist convins, relevând o personalitate complexă de un „amestec rar de analiză, ironie, visare, melancolie și veselie exuberantă”⁵⁷, care a animat viața culturală a Brașovului.

NOTE

¹ Negulescu Iulia, *O expoziție de artă* (Valeriu Maximilian), în „GT” 97, nr. 49, 17 iunie, 1934, p. 2.

² *Protocolul botezaților (1895-1949)* - Parohia Ortodoxă Cristian, SJANBV, consemnează datele mamei artistului, Maria Popp, născută la data de 05.11.1866, și numele bunicilor artistului din partea mamei: Zaharia Popp și soția sa, Anna.

³ *Protocolul botezaților (1895-1949)* - Parohia Ortodoxă Ghimbav și *Tabela de anunțare pentru Examenul de maturitate* din 15/28 feb. 1915, în dosar *Maturitate 1914-1915*, fond Liceul Andrei Șaguna, SJANBV. Este de menționat faptul că majoritatea articolelor scrise despre Valeriu Maximilian consemnează eronat data nașterii sale fie pe 25, fie pe 27 decembrie, Vasile Baboie fiind singurul care a notat data de 15 decembrie 1895, (conformă calendarului nou), în articolul său din revista *Astra*, publicat în 1966.

⁴ *Protocolul cununaților și al morților (1847-1884)* - Parohia Ortodoxă Ghimbav și *Protocolul cununaților (1894-1932)* - Parohia Ortodoxă Brașovul Vechi, SJANBV.

⁵ *Protocolul botezaților (1895-1909)* - Parohia Ortodoxă Brașovul Vechi, SJANBV.

⁶ Informații furnizate de doamna Ileana Benedek (n. Comșa, în anul 1936 la Zalău), înrudită cu Valeriu Maximilian pe linie maternă, Maria Maximilian, sora lui Valeriu, fiind bunica Ilenei.

⁷ http://www.protopopiatul-brasov.ro/cat_biserica_sfconstantin_elena_stupini_protopopiatul_brasov.html, accesat: 06.12.2016.

⁸ Listele membrilor pentru Despărțământul Brașov al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, în *Analele Asociațiunii pentru Literatura română și cultura poporului român*, nr. 4, iulie-august, p. 71, 1902.

⁹ *Protocolul botezaților (1869-1896), cununaților și morților (1867-1912)* - Parohia Ortodoxă Stupini, SJANBV.

¹⁰ *Burse din Fundațiunea Orfelinatului Preot Ioan Maximilian*, doc. nr. 167, în dosar 576/ 1928 (*Ajutoare și subvenții cu referiri la*

Fundația Dr. I. Maximilian), fond Eforia Școlară Brașov, SJANBV.

¹¹ Răspunsul Eforiei Școlare la somația Mariei Maximilian (căsătorită Debu), doc. nr. 25, în dosar 576/ 1928 (*Ajutoare și subvenții cu referiri la Fundația Dr. I. Maximilian*), fond Eforia Școlară Brașov, SJANBV.

¹² Maximilian Maria, *Convocare*, în „GT”, 89, nr. 135, 25 decembrie 1926, p. 5.

¹³ *Protocolul cununaților (1894-1932)*. Parohia Ortodoxă Brașovul Vechi, SJANBV, consemnează căsătoria celor doi la 4 iulie 1910.

¹⁴ Informație furnizată de doamna Ileana Benedek.

¹⁵ Trîncă Sorin, *Problemele confesionale ale României Mari Biserica Ortodoxă în vâltoarele politice ale perioadei interbelice. Clericalismul în „Tabor”*, nr. 4, iulie 2012, p. 24.

¹⁶ Informație furnizată de doamna Ileana Benedek, a cărei mamă Eleonora Debu, fiica Mariei Maximilian era martoră la aceste evenimente.

¹⁷ *Lista delegaților, cari au fost trimiși din partea cercurilor electorale la Marea Adunare Națională din Alba-Iulia și Lista exmișii tinerimii universitare*, extrase de Ioan Străjan din „Gazeta oficială”, nr. 1-12/ 1918 și 14-15/ 1918, Sibiu, fond Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale.

¹⁸ *Tabela de anunțare pentru Examenul de maturitate* din 15/28 feb. 1915, în dosar *Maturitate 1914-1915*, fond Liceul Andrei Șaguna.

¹⁹ Baci Cristina, *Un pictor brașovean: Valeriu Maximilian*, în „Prometeu”, 1, nr. 2, 15 iunie 1934, p. 8.

²⁰ Valeriu Maximilian. *Expoziție retrospectivă*. Comitetul de cultură și educație socialistă a Județului Brașov, Muzeul Județean Brașov, Întreprinderea poligrafică Brașov, 1973, p. 17.

²¹ Cererea directorului Iosif Blaga către Eforia Școlară pentru aprobarea postului de profesor titular la catedra de desen și geometrie descriptivă a profesorului Valeriu Maximilian, în dosar 18/ 1921, fond Eforia Școlară Brașov, SJANBV.

²² Drăgănuș Ovidia, *Un pictor al Brașovului: Valeriu Maximilian*, în „Drum nou”, XXII, nr. 6528/ 1965, p. 2.

²³ *Șarlatanul* (piesă în 8 acte de Földes Imre, tradusă de Liviu

Rebreanu), în „GT”, 90, nr. 31, 20 martie 1927, p.3.

²⁴ Popp Săndulescu Anca, *Un veteran al graficii militante românești: Valeriu Maximilian* în „Cumidava”, VII, Brașov, 1973, p. 353; Drăgănuș Ovidia, *Un pictor al Brașovului: Valeriu Maximilian* în „Drum nou”, XXII, nr. 6528/ 1965, p. 2.

²⁵ *Tabloul persoanelor îndreptățite la reduceri de preț la Băile Eforiei Școlare*, în dosar 552/ 1925, fond Eforia Școlară Brașov, SJANBV, atestă faptul că Maximilian era necăsătorit în anul 1925.

²⁶ Informație furnizată de doamna Ileana Benedek.

²⁷ *Tabloul angajaților dela Liceul Andrei Șaguna din Brașov*, doc. nr. 661, în dosar *Probleme de personal - numiri în posturi vacante și supliniri/ 1925-1926*, fond Liceul Andrei Șaguna din Brașov, SJANBV.

²⁸ Informație furnizată de doamna Ileana Benedek.

²⁹ Popp Săndulescu Anca, *op. cit.*, p. 357

³⁰ *Ibidem*, p. 365.

³¹ Prof. V. Maximilian, *Principiile și scopul artei decorative*, în „GT”, 89, nr. 134, 22 decembrie 1926, p. 2.

³² Prof. V. Maximilian, *Curentele moderniste în pictura contemporană*, în „GT”, 89, nr. 102, 3 octombrie 1926, p. 2.

³³ *Ibidem*.

³⁴ Jebeleanu Eugen, *Expoziția Prof V. Maximilian (la Liceul A. Șaguna)*, în „GT” 93, nr. 61, 18 iunie 1930, p. 2.

³⁵ I.Al. B. Lemeny, *Expoziția pictorului V. Maximilian*, în „GT” 89, nr. 61, 16 iunie 1926, p. 2.

³⁶ Prof. V. Maximilian, *Curentele moderniste în pictura contemporană*, în „GT” 89, nr. 101, 1 octombrie 1926, p. 1

³⁷ *Expoziția prof. Valeriu Maximilian*, în „GT”, 88, nr. 67, 5 iulie 1925, p.2.

³⁸ *Bilderausstellung V. Maximilian*, în „KZ”, 89, nr. 144, 27 iunie 1925, p. 3.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ Revista „Ghimpele”, Oradea Mare, 1924, p. 9.

⁴¹ Baboie Vasile, *Un pictor solar: Valeriu Maximilian*, în „ASTRA”, I, nr. 4, Brașov, 1966, p. 4.

⁴² Prof. V. Maximilian, *Cum trebuie să fie o operă de artă picturală*, în „GT”, 89, nr. 113, 29 octombrie 1926, p. 2.

⁴³ Lemeny Ioan Alexandru, *Expoziția de pictură a prof. Valeriu Maximilian*, în „GT”, 92, nr. 60, 16 iunie 1929.

⁴⁴ Negulescu Iulia, *O expoziție de artă*, în „GT”, 97, nr. 49, 17 iunie, 1934.

⁴⁵ *Adevărul Literar și Artistic*, X, 1931, nr. 536, seria 2, p. 3.

⁴⁶ Lemeny Ioan Alexandru, *Expoziția pictorilor brașoveni români*, în „GT”, 96, nr. 71, 14 septembrie 1933, p. 2.

⁴⁷ Popica Radu, *Centrul artistic brașovean în perioada interbelică și anii celui de-al Doilea Război Mondial (1919-1944)* în „Arta brașoveană interbelică” (catalog de expoziție), Editura Muzeului de Artă Brașov, 2016, p. 158.

⁴⁸ Lemeny Ioan Alexandru, *Expoziția pictorilor brașoveni români*, în „GT”, 96, nr. 71, 14 septembrie 1933, p. 2.

⁴⁹ V. Maximilian, *Expoziția Lucia Caroline Reiner*, în „Prometeu” I, nr. 5-6, 1 septembrie-octombrie 1934, p. 39.

⁵⁰ Vasîu Dinu, *Acuarela lui Valeriu Maximilian* în „Cumidava”, V, Brașov, 1971, p. 629.

⁵¹ Prof. V. Maximilian, *Curentele moderniste în pictura contemporană*, în „GT”, 89, nr. 101, 1 octombrie 1926, p. 1.

⁵² *Protocolul botezaților ortodocși (1895-1949)* - Parohia Ortodoxă Ghimbav, SJANBV.

⁵³ Jebeleanu Eugen, *Expoziția prof. V. Maximilian (La liceul „A. Șaguna”)*, în „GT”, 93, nr. 61, 18 iunie 1930, p. 2.

⁵⁴ *Două expoziții: V. Maximilian și soții Cabadaev*, în „Brașovul Literar”, III, nr. 19-20, august 1934, p. 120.

⁵⁵ Popica Radu, *Expoziția retrospectivă Gustav Kollár (1879-1970)*, (catalog de expoziție), Editura Muzeului de Artă Brașov, p.8

⁵⁶ Popica Radu, *op. cit.*, p.32.

⁵⁷ Popp Săndulescu Anca, *op. cit.*, p. 358-359.

ABREVIERI

GT - Gazeta Transilvaniei

KZ - Kronstädter Zeitung

SJANBV - Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brașov

ÎNSEMNĂRI PRIVIND ACTIVITATEA DE COMPOZITOR A ARTISTULUI VALERIU MAXIMILIAN

Conf. Univ. Dr. Ioan Oarcea
Facultatea de Muzică, Universitatea *Transilvania* Brașov

Valeriu Maximilian, profesor, pictor și muzician, reprezintă profilul artistului romantic, puternic implicat în viața comunității. În patrimoniul Muzeului de Artă Brașov s-a păstrat un caiet de partituri cuprinzând 14 compoziții muzicale, majoritatea datând din perioada interbelică. Nouă dintre acestea au fost valorificate pe suport audio ca material expozițional pentru prezenta expoziție retrospectivă.

Marșul Liceului Șaguna are la bază un text cu rezonanțe patriotice, expresie a unei perioade istorice în care ideile și sentimentele naționale erau pregnant exprimate în creația artistică. Ideea muzicală, dinamică și mobilizatoare, este învăluită într-o armonie policromă.

Tematica melodică, plină de dinamism, din serenada pentru patru voci egale *În noaptea adâncă* (p. 140), este potențată armonic în sonorități consonante, cu subtile disonanțe specifice stilului montagnard. Din configurația acompaniamentului armonic, expresie a conținutului textului poetic, se poate observa influența de acompaniament a ansamblurilor de fanfară, specifice stilului vienez.

Structura formală a celorlalte lucrări selectate se încadrează în genul pieselor miniaturale, specifice creației muzicale romantice de la sfârșitul secolului al XIX-lea: serenade – *În noaptea adâncă*, romanțe – *Singurătate*, nocturne – *Imnul nopții* (IL. 33), doine – *Doina munților*, sau valsuri – *Dor de călătorie*, în care nuanțele expresive și caracteristicile stilistice se întrepătrund.

Cu excepția *Marșului Liceului Șaguna* și a serenadei *În noaptea adâncă*, în construcția limbajului muzical al tuturor pieselor coexistă două planuri distincte: cel al expresiei tematicii melodice și cel al acompaniamentului armonic. Dacă temele muzicale se desfășoară în configurații melodice spațiale, în care distingem și motive de inspirație populară, în majoritatea cazurilor, acompaniamentul cvasi-identic, este realizat prin desfășurarea figurativă a acordurilor ce însoțesc și potențează ideea muzicală tematică.

Interesante și sugestive sunt imaginile muzicale descriptive, chiar picturale, din piesa *Miezul nopții în Poiană* (IL. 20), în care desfășurarea muzicală creionează spațiul feeric și misterios al nopții sau cele din *Cântecul mărilor*, în care melodia pianului sugerează jocul cristalin al valurilor.

IL. 33. Partitura piesei *Imnul nopții* (nr. cat. 66)

IL. 34. Partitura piesei *Imnul nopții*

Prin contrast cu piesele miniaturale de esență afectiv-sentimentală din care transpar imagini descriptive, miniatura pianistică în tempo de vals, *Dor de călătorie*, are o expresie dansantă și plină de dinamism.

Creația muzicală și poetică abordată de Valeriu Maximilian face parte din aria formală a genurilor miniaturale, întâlnite în viața muzicală a Brașovului și a compozitorilor epocii, purtând amprenta istorică a unei culturi sincretice, specifice învățământului promovat în Liceul *Andrei Șaguna* și asimilată în cultura Cetății Brașovului.

TEXTE CRITICE
TEXTE MEMORIALISTICE
SCRIERI PROPRII

TEXTE CRITICE

„Prin grafica sa V. Maximilian interpretează, disecă și dezbate problemele cele mai acute ale vremii, de pe poziții realiste. Limbajul pe care-l folosește este simbolizarea expresivă, imaginea sintetică, directă, clară, sugestivă care invită cititorul sau omul grăbit de pe stradă să participe la o acțiune, să cunoască, să ia atitudine, în ultima instanță să fie contemporan. [...] Imaginile sale au și un plăcut aspect decorativ, o cuprindere sintetică, simplificată, subtilă, din care nu lipsesc ritmul, reliefaarea omului și sugerarea mediului. Grafica sa este prin excelență compozițională, imaginea construită și compusă cu accentele de lirism proprii temperamentului său. Caricaturile sale cu caracter satirico-social, [...] au constituit pentru perioada aceea, un mic aport la transformarea morală a omului”.

Anca Popp-Săndulescu,

Un veteran al graficii militante românești: Valeriu Maximilian, în „Cumidava”, VII, 1973

„Când Valeriu Maximilian a diluat culorile în apa izvoarelor din munții Brașovului, a avut revelația picturii ce avea să urmeze. Suflul său avea ceva din puritatea cristalină a acestor izvoare, din peisajul în care a lucrat apoi toată viața. Acuarela, prin transparența și spontaneitatea sa, a răspuns din plin lirismului care domină exclusiv pictura lui Valeriu Maximilian”.

Dinu Vasiliu,

Acuarela lui Valeriu Maximilian, în „Cumidava”, V, Brașov, 1971

„Dacă artă se numește expresia frumosului îngemănat cu simțul plăcutului, apoi atunci lucrările d-lui Maximilian sunt numai artă. [...] Ce vrajă o fi descântat poetul acesta prin penelul lui, ca să ne facă să zărim într-o măiestrie de vâpsele, pe un petec de hârtie, să simțim tot farmecul unei câmpii, mijindu-și erburile în zâmbirea unui soare dulce de primăvară? Sau splendoarea unui apus de soare într-un fapt de toamnă timpurie? și să-i priviți icoanele acelea ale unei erni plină de zăpadă într-o poeană, în fundul căreia mijește chemarea unui șir de munți... te temi par’că să nu-ți iasă vre-o dihanie de urs sau altceva de supt cetina pâlcului de brazi ce doar că nu le auzi șoapta vântului printre crengi... E atâta real și totuși e atâta frumos... Și imensitatea pădurilor și nețărnuirea mării...[...] Pictorul Maximilian se deosebește printr-o desăvârșită stăpânire a culorilor, al luminei și mai presus de orice a perspectivei. E prea modest, caracteristica sufletelor alese, dar tot pe atâta-i de mare artist al aquarelei. Va veni vremea, căci vremea-i dreptul și marele judecător, când se va prețui la justa lor valoare lucrările acestui artist. Atunci toți câți în mijlocul materialismului brutal din vremea de față, biruind filozofia imoralității acestuia, și-au împodobit avutul cu lucrările acestui maestru, vor fi mândrii, prin urmașii lor, c’au știut prețui o piatră de mărgăritar, rătăcită în colbul vârtejului, după goana desfrâului. Prefectura județului și primăria orașului nostru care au prețuit să-și împodobească avutul

cu cât mai multe din lucrările d-lui Maximilian vor rămâne cu fala, că măcar cu atâta au putut birui o clipă preocupările banale și de stearpă politică cu care obișnuit le copleșește politicianismul vremii de față.

Iulia Negulescu,
O expoziție de artă, în „Gazeta Transilvaniei”, 97, nr. 49, 17 iunie 1934

„De câțiva ani d. Maximilian cu o perseverență profund uimitoare, nu uită să ofere publicului amator de artă posibilitatea de a-i urmări eforturile în domeniul plastice. Ca pictor, d-sa reprezintă desigur, o valoare cantitativă peste care nu se poate trece. [...] În ciuda vremii care se scurge vertiginos, pe care muritorii de rând nu o pot împiedica, iar artiștii o urmează într'un tempo mai mult sau mai puțin egal, d. Maximilian a rămas același. Acum ca și anul trecut, ca și acum doi, trei sau patru ani, d-sa a rămas credincios aceluiași concepții, fără să mai caute, fără să mai cerceteze orizontul artistic. D-sa este un fanatic adept al unor idei de care nu se mai poate despărți. Pe structura unui desen perfect echilibrat, lipsit de variațiune, d-sa așterne în pete egal valorificate o culoare de esență convențională. Identificarea cu natura este în pictura d-lui Maximilian scopul suprem spre care d-sa tinde. Concepția aceasta de auto-înăbușire a personalității, dovedește un spirit de rară abnegație căci mai presus de sine și de artă pune problema redării cât mai juste a naturii. Privită din punctul acesta de vedere, desigur că arta d-lui Maximilian are o latură comună cu obiectivul ce fixează pe placa sensibilă imaginea stereotipă a aceluiași obiect. Elementul unei interpretări personale fiind astfel exclus, pictura se prezintă ca o preocupare fondată numai pe aplicarea unor legi fixe, cari mecanizează gândirea lipsind-o de elementul sufletesc. De aci reducerea la minimum a gradului ei de emotivitate”.

M. I.,
Două expoziții: V. Maximilian și soții Cabadaev, în „Brașovul Literar”, III, nr. 19-20 august 1934

„[...] D-l Maximilian are și generos talent și tehnică. Dar aceasta din urmă impersonală. Pentru că, fără să-și dea seama, - condusă de un sistem. În cazul Domniei Sale, - academismul. Și spunem cele de mai sus tocmai pentru a resuscita în d-l Maximilian ambiția și voința de a evada dintr-un sistem perimat. Deoarece are reliefate posibilități. Ni-o documentează actuala expoziție. [în care] se observă un vădit progres față de anterioarele”. [...]

„Acuarela este neîndoios un gen minor. [...] Cu toate acestea, de cele mai multe ori d-l Maximilian îmbină atât de prodigios cele trei elemente: linie, volum, culoare, încât merită să fie aplaudat. Domnia Sa: un liric. De aceea în motivele sale de speculare plastic predomină natura [...]. În orice caz pictorul Maximilian cu calitățile sale ar merita o bursă, pentru un voiaj de studii în străinătate. Cu rezervele amintite, Domnia Sa este un artist fericit înzestrat. Viitorul său se arată plin de surprize”.

Eugen Jebeleanu,
Expoziția prof. V. Maximilian (La liceul „A. Șaguna”), în „Gazeta Transilvaniei”, 93, nr. 61, 18 iunie 1930

TEXTE MEMORIALISTICE

„Se găsea printre cei vreo cincizeci de colegi un excelent caricaturist: Valeriu Maximilian, din Braşovul vechi. Maximilian urmărea cu priviri drăceşti profilurile celor din preajmă, făcându-şi cu ele jocurile cele mai fanteziste. Victima lui preferată era însă Domnu, pe care-l caricaturiza cu cruzime şi inocenţă. Iată-l în timpul unei recreaţii că desenează ceva pe tabla clasei. Ce-o ieşi? Mai întâi, din câteva linii, faţada Liceului Şaguna. În mijlocul pajiştei dinaintea liceului, unde pe vremea aceea se înălţa un avuz cu bazinul împodobit cu nimfe de metal, Maximilian plasează o statuie imaginară a lui Budiu. Statuia prinde înfăţişare prin detalii puse cu creta, de-un verism grotesc. Caricaturistul n-are să uite, desigur, nici cizmele, nici haina peticită, nici cele două perechi de ochelari ale dascălului. Domnu trebuie să intre dintr-un moment într- altul în clasă, dar Maximilian nici gând nu are să se grăbească sau să şteargă tabla cu buretele, ca să rămână luciul negru şi umed. Dimpotrivă, el lasă desenul pe tablă şi se retrage liniştit în bancă.

Aşteptam cu încordare să intre Domnu. Inimile zvâcnesc. Domnu apare, mulţumit că ne găseşte, excepţional, în atâta tăcere. Se opreşte înaintea tablei şi priveşte, priveşte. Apoi, filozofic, se întoarce spre noi: „Ci-ne m-a de-se-nat?” Maximilian se ridică aproape mai calm decât Domnu: „Eu”. Domnu se uită lung la el, mirat că cineva putea fi mai calm decât el, şi-i zice, fără nici o supărare, aproape cu duioşie: „Şterge tabla - măgarule!”. Budiu cunoştea pasiunea de caricaturist a lui Maximilian şi vedea în el, probabil, un posedat. De aci - răbdarea, îndelungata sa răbdare.

Colegul nostru îşi permitea necuviinţa de a desena caricaturi sau schiţe pline de săgetătoare aluzii, chiar şi în caietul de compoziţii reglementar, care, la drept vorbind, nu era numai al lui, ci tot aşa de mult şi al profesorului. Dar insolenţelor Domnu le opunea o răbdare cu şapte caturi. El trăgea doar cu cerneală roşie, o dungă peste desen şi scria pe margine „Asta nu ţine de compoziţie!”.

Lucian Blaga,
***Hronicul şi cântecul vârstelor*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2012**

„Alt capitol, şi mă gândesc că ar trebui ilustrat fie de caricaturile lui, fie cu unele din delicatele sale acuarele, l-ar merita Valeriu Maximilian, pictorul melancolicelor apusuri din poiană şi în Stejăriş, fin colorist, pe care în anii liceului l-am socotit „tradiţionalist depăşit”, şi pe care nici azi nu-l consider pictor de seamă, dar - în orice caz- drept cineva care iubind Braşovul aşa cum îl iubea, a fixat pe pânză cu o fineţe înduioşătoare, lumini şi umbre care-i făceau farmecul personal. Impresionist întârziat, amestecat cu un caricaturist de-o extremă spontaneitate [...].

Ca profesor [...] fără metodă și fără interes, ne puneă, de exemplu, să desenăm o scară deschisă în formă de „A”, cu toate spițele și umbrele ei în alb și negru, în creion. Eu am ținut pe blocul de desen o scară de aceasta, făcută de colegul meu, talentat desenator, Șulea D. Niculae, și aceasta a fost, timp de un an de zile, „munca” mea, pe care Maximilian o examina regulat, depărtând-o și apropiind-o de ochi, ca și cum ar fi vrut să vadă în ea cine știe ce lucru ascuns, exclamând în cele din urmă, plin de elan: „Admirabil” – și după o pauză.....”de mizerabil!”.

Nota se obținea printr-un sistem de târguială colectivă în decursul, de obicei, al ultimei ore al anului. De exemplu, elevul Tărlungeanu Ion „lua” un 7, și atunci toată clasa striga în cor: „Dooooon profesor, dați-i 9!”, la care Max se prefăcea că reflectă adânc, și în cele din urmă izbucnea triumfător: „10!”. În ceea ce mă privește, obicinuia să „aranjez” nota (tot un 10) prin publicarea anuală a unei așa zise note de „cronică plastică” despre expoziția pe care profesorul avea obiceiul s-o organizeze la fiecare sfârșit de an școlar într-una din sălile liceului (îl văd și acum [...] șezând pe-o bancă în clasa în care își agățase acuarelele de pereți, dus pe gânduri și trăgând din țigare, în așteptarea unui public care mai mult nu venea) [...]. Jumătatea aceea de coloană obicinuia să fie compusă, într-adins, dintr-o colecție de locuri comune, în așa fel ca să-i fac plăcere lui Maximilian, pentru că fiind „adversar” al picturii lui, îmi venea greu să-l ...laud. În felul acesta, nota era asigurată fără să fiu obligat să trag o singură linie. [...].

Fiu de preot ortodox dintr-o familie așa zis „tradițională” a Brașovului vechi, bietul Max a fost o clasică victimă a alcoolului, și fără să fi ajuns un pictor de seamă, a știut să capteze acel „aer” al orașului, pe care l-a iubit așa cum a putut: solitar, aproape ignorat.

[...] Faptul că în casa părintească se aflau tablouri de Grete Csaki-Copony (un admirabil portret al mamei, pictat pe la finele deceniului 1910, într-un stil apropiat expresionismului), Hans Eder și Waldemar Schachel, era considerat ca un fel de excentricitate de mulți dintre colegii Tatii, și atmosfera aceasta explică, după părerea mea, absența aproape totală a pictorilor români.

Bietul Valeriu Maximilian, profesorul de desen și caligrafie de la Liceul Șaguna, era un delicat acuarelist al peisagiilor brașovene (Răcădăul, Poiana, Stejărișul, străzi din Șchei), însă anualele sale expoziții într-una din clasele liceului, unde ședea singur, în așteptare de un vizitator, nu i-au adus nici glorie, nici cumpărători, afară de o lucrare sau două, cumpărată de un coleg mai... avansat. Făcând un efort de memorie, cred că Valeriu Maximilian a fost singurul pictor român al epocii pe care o evoc, pentru că Teodorescu Bădia, profesor -și el- de desen, la liceul „Meșotă” nu ajungea mai departe de munca unui onest „meseriaș”.

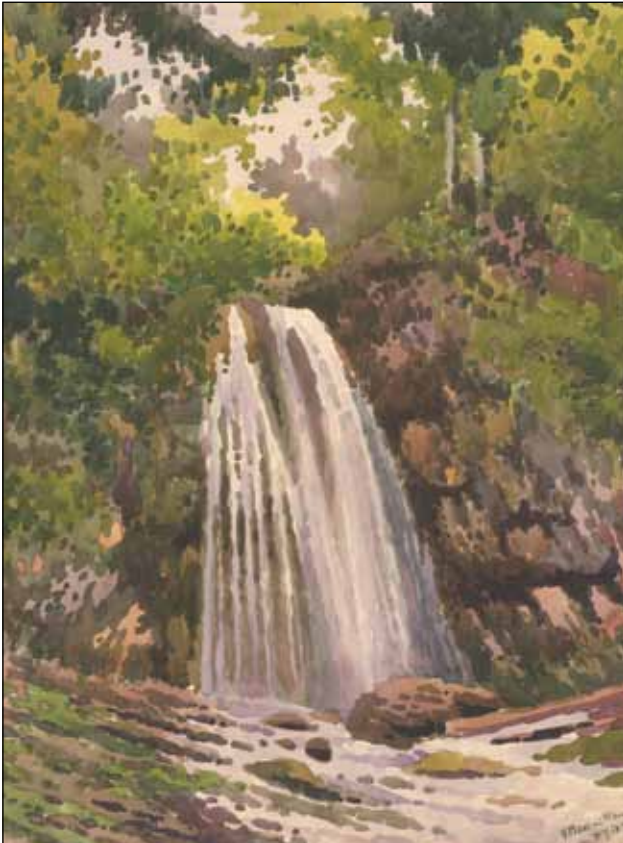
Ștefan Baci,
Praful de pe tobă. Memorii 1918-1946, Honolulu, 1980

FRAGMENTE DIN TEXTELE ARTISTULUI

Glasul apelor carpetine îmi place nespus de mult, deoarece el alungă monotonia codrilor și cu cât e mai sgomotos, cu atât mai multe îți vorbește de farmecul regiunilor din cari isvorăsc aceste ape.” (nr. cat. 8)

În zori la lacul Gyilkos, în „GT”, 90, nr. 32, 23 martie 1927

IL. 35. Cascada Urlătoarea din Poiana Țapului
1927?
(nr. cat. 23)

„Vălvătaele focului ce-l făcu-i în gura cortului, glasul unui isvoraș din apropiere, dar mai ales gândul că sunt în apropierea celui mai superb mărgăritar al Carpaților, îmi alungă urâtul și cu gândul că în zori voi vedea și cu ochii lacul de care auzisem doar din cărți ungurești, de pe vremuri, mă așternui pe cetina verde din cort cu privirile pierdute spre înălțimile muntelui, ale cărui creștete de brazi se rumeniau pe nesimțite de razele lunii ce tocmai răsăria.” (IL. 22)

În zori la lacul Gyilkos, în „GT”, 90, nr. 32, 23 martie 1927, p. 2

„Portretul are ca scop principal studierea sufletului omenesc încadrat într’un corp, cu expresia corăspunzătoare însușirilor predominante ale acestui suflet.[...] Pictorul urmărește tocmai caracterul psihic al persoanei, adică eul ei, pentru a cărei obținere se folosește de o expresie corăspunzătoare, de expresia permanentă a vieții, nu de cea pe care ți-o impune conștiința că te afli în fața lentilei fotografice. ”

Cum trebuie să fie o operă de artă picturală, în „GT”, 89, nr. 113, 29 octombrie 1926, p. 2

„Scopul artei decorative nu e ca să-ți reproducă natura fidel, ci numai ca să-ți provoace iluzia ei, prin caractere esențiale și printr’un număr minim de elemente. Dar nu numai atât. Există chiar o stilizare și a coloarei lucrurilor, nu numai a desemnului. [...] În arta decorativă relieful și perspectiva, cunoscute la pictură, joacă un rol secundar.”

Principiile și scopul artei decorative, în „GT”, 89, nr. 134, 22 decembrie 1926, p. 2

IL. 36. Reclamă turistică - Lacul Ghilcoș
(extrasă din Cursul de caligrafie)

„Impresionismul reprezintă o fază de nervositate a evoluției tehnice picturale. Pictorul vrea să rupă cu tehnica migăloasă a trecutului. [...] Impresionistul adevărat nu-și absoarbe ființa în pasiunea pentru tehnica colorării, ci în realizarea efectelor reale ale luminei și atmosferei.”

Curentele moderniste în pictura contemporană, în „GT”, 89, nr. 101, octombrie 1926

„Curentul pointillist [...] e de o gingășie femeiască. Lucrurile din natură sunt redată în pete mici și regulate de culori, în formă de puncte. [...] Astfel lucrările pointilliste ne apar ca niște goblene sau țesături la cari gustul coloristic e de o rafinărie caracteristică. Avantajul și în același timp scopul acestei tehnice e că atmosfera tabloului vibrează; vibrează cu mult mai vioiu decât în natură.”

Curentele moderniste în pictura contemporană, în „GT”, 89, nr. 102, 3 octombrie 1926, p. 2

„Opera de artă picturală e reoglindirea modului de a vedea, de a înțelege și de a idealiza diferitele fenomene fizice și psihice, pe cari ni-le oferă contextul vast al naturii. Magistrul pictorului e natura. De la natură își însușește el elementele, pe cari, după ce le trece prin prisma ochilor săi sufletești, ni-le redă încheiate într-o creațiune unitară, mai frumoasă decât natura.”

Cum trebuie să fie o operă de artă picturală, în „GT” 89, nr. 113, 29 octombrie 1926, p. 2

„În văi adânci s’așterne
Lin ceața peste adâncuri,
Acoperind izvoare
Ce sueră’n abisuri.

Amurgul trist în zare
Rubinele ’și revarsă,
Iar din văzduhuri noaptea
Coboară gânditoare...”

„Frunzulița neichii, frunză
Ce tot mâzgălești la pânză?
Nu mai tortura pictura
Că se arde prăjitura.

Vezi-ți maichii de rântăș
Că penelu-i buclucaș

Muza câteodată-i chioară
Ca la tine bunăoară
Nu se agață de oricine
Când persoana nu-i convine.

Talentul nu-i alifie
Ce se vinde-n farmacie.
El te unge la născare
Și nu când ești fată mare.

Ți-am văzut un nud la mare
Ce mai mâini! Ce mai picioare!
N-avea aer de cucoană
Ci părea o coțofană.

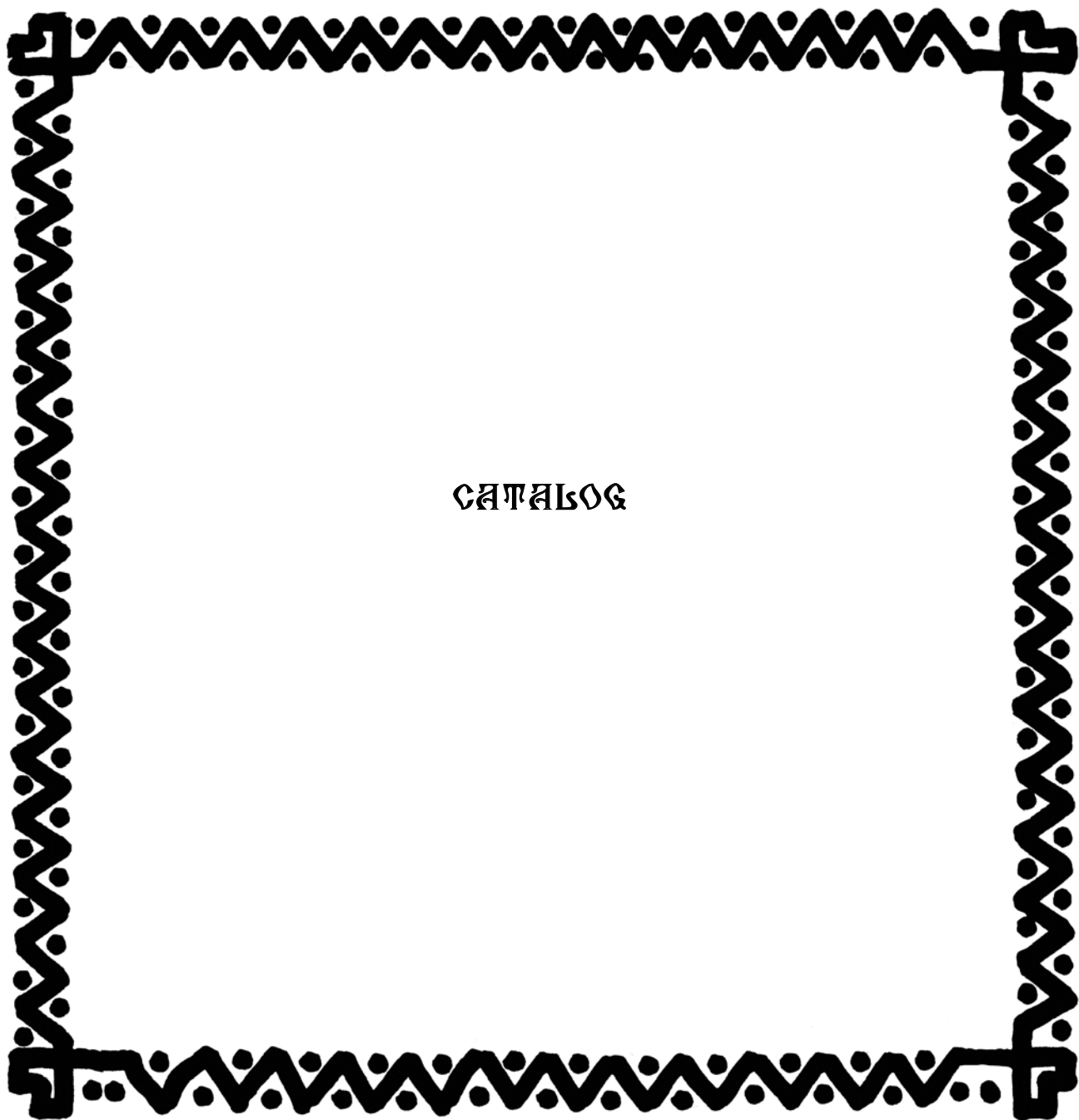
Ușo maichii, dacă – Angelo,
Rafael sau Donatello
S-ar scula acum din morți
Și-ar vedea că tu ce poți
I-ar lovi guta pe toți!

Și-ar striga într-o măsură:
Cataroiu-n ea, pictură!”

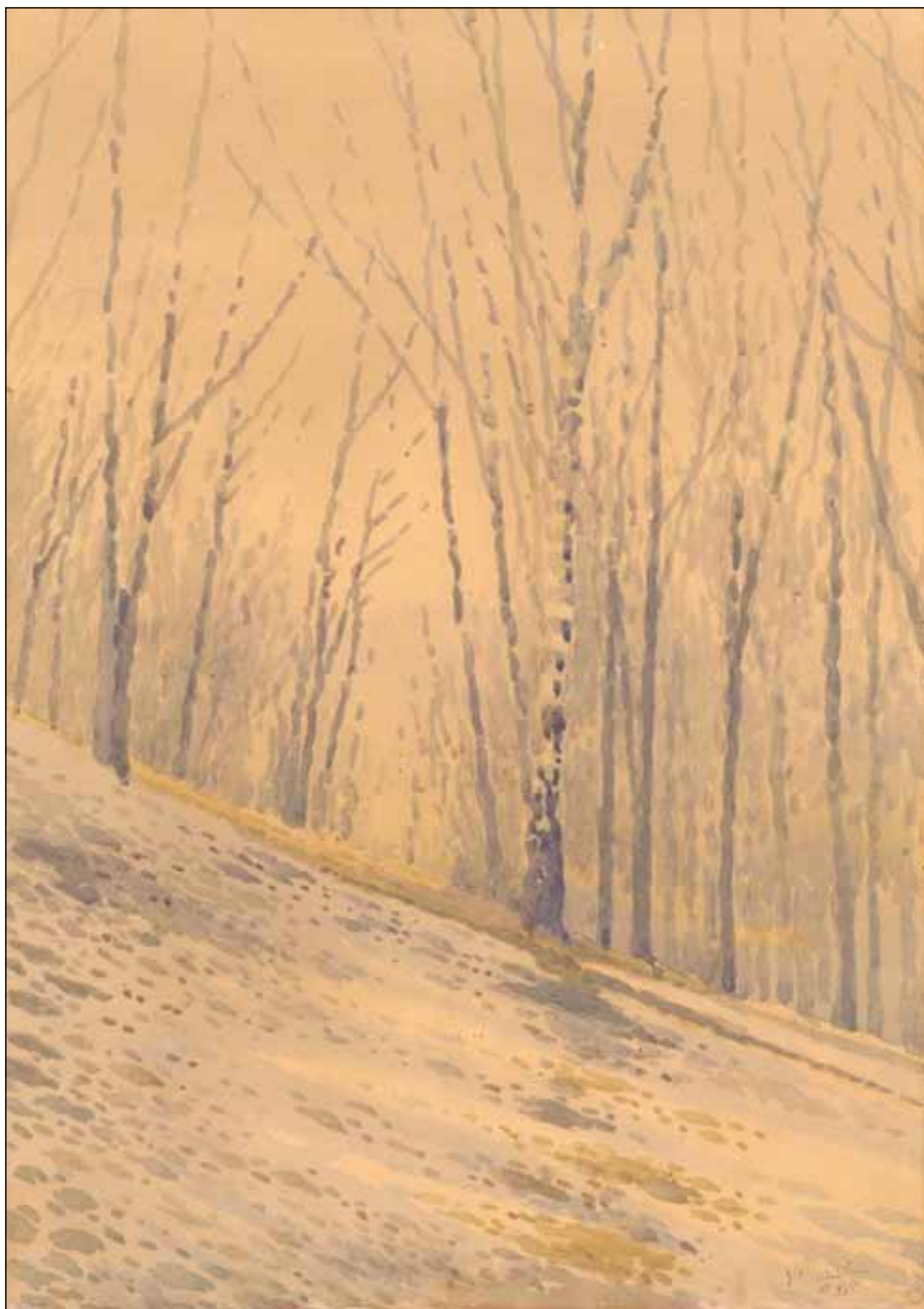
Epigramă ,

Poezie extrasă din Cursul de caligrafie

Mărturie oferită de nepoata pictorului, Ileana Benedek

CATALOG

Peisaj de iarnă târzie
(1935)
Nr. cat. 30

Peisaj de iarnă în Poiană
(1932)
Nr. cat. 23

Sfârșit de iarnă în Poiană
(1934)
Nr. cat. 29

În Poiana Mică
(1943)
Nr. cat. 51

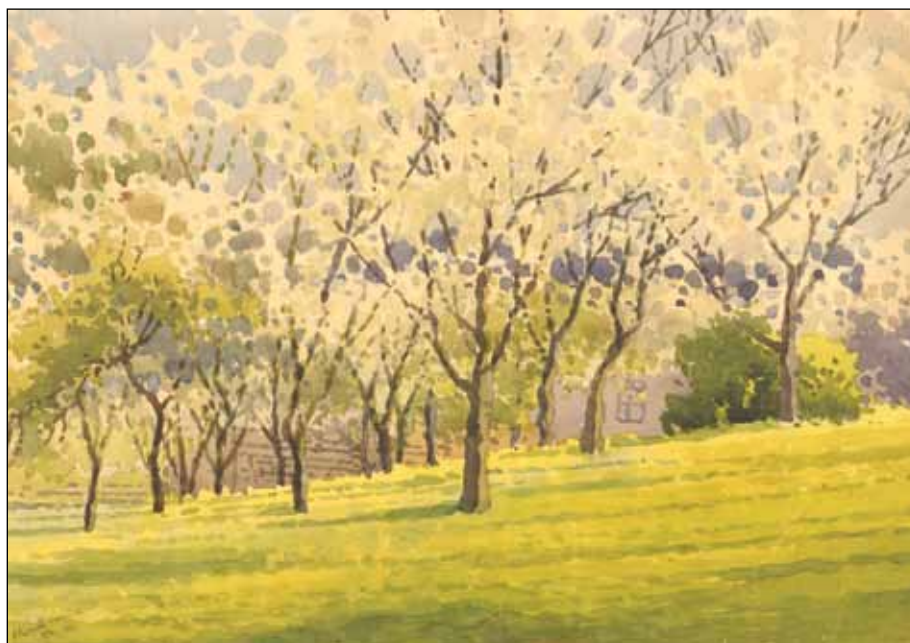

Peisaj de munte iarna
(1936)
Nr. cat. 32

Primăvară în poieniță
(1931)
Nr. cat. 18

Livadă cu pomi înfloriți
(1941)
Nr. cat. 34

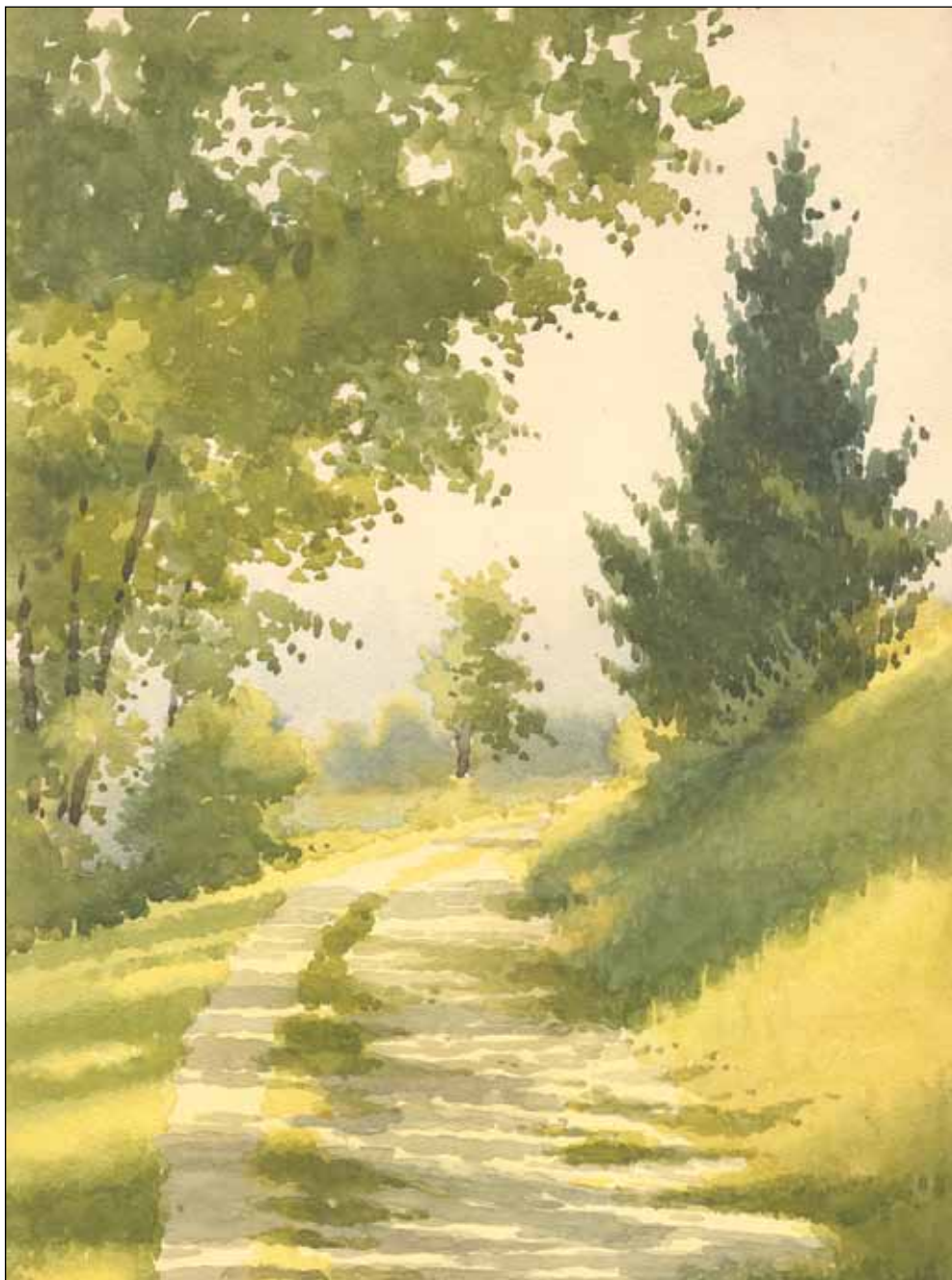

Parc din București
(1941)
Nr. cat. 45

Primăvară la marginea pădurii
(c.ca 1930-1940)
Nr. cat. 58

Drum însorit
(nedatat)
Nr. cat. 55

Peisaj de vară
(1932)
Nr. cat. 19

Poieniță
(1930)
Nr. cat. 15

Interior de curte vara
(1939)
Nr. cat. 40

Oglindire
(1941)
Nr. cat. 47

Melancolie de toamnă
(1941)
Nr. cat. 50

Pădure însoțită I
(1932)
Nr. cat. 24

Focuri în Poiană
(1929)
Nr. cat. 14

Pădure însorită II
(1936)
Nr. cat. 33

Potecă de munte
(1931)
Nr. cat. 17

Interior de pădure
(1928)
Nr. cat. 9

Prin pădurea de mesteceni
(nedatat)
Nr. cat. 57

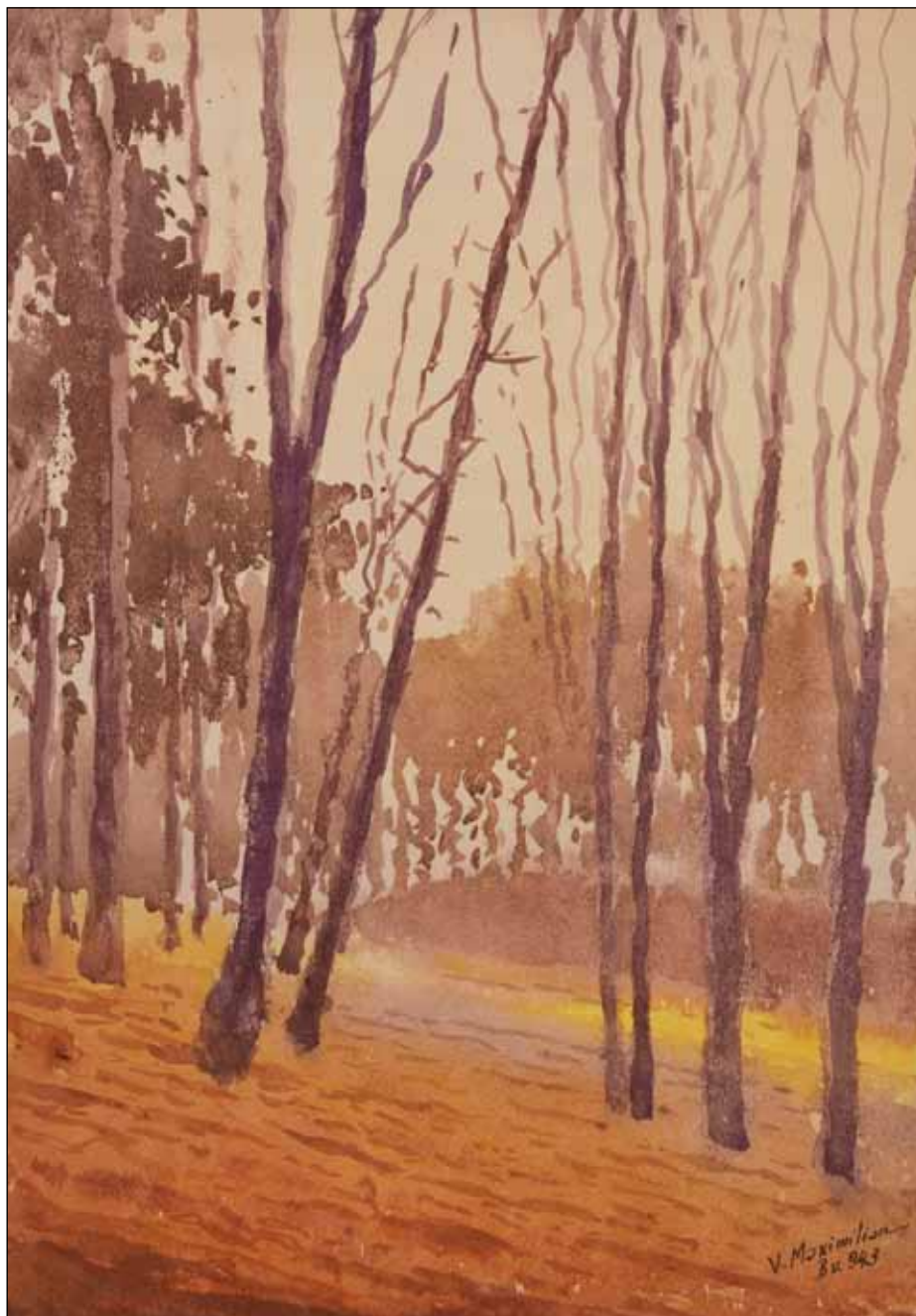
Drum prin pădurea însorită
(1932)
Nr. cat. 22

Vedere spre Masivul Postăvarul
(1933)
Nr. cat. 28

Toamna în Stejeriş(1930)
Nr. cat. 16

Toamnă arămie
(1943)
Nr. cat. 52

Peisaj la Marea Neagră
(1928)
Nr. cat. 10

Peisaj cu râu
(1941)
Nr. cat. 46

Apus
(1929)
Nr. cat. 13

Vapor în portul Constanța
(1938)
Nr. cat. 39

Peisaj cu lac într-o poiană
(1928)

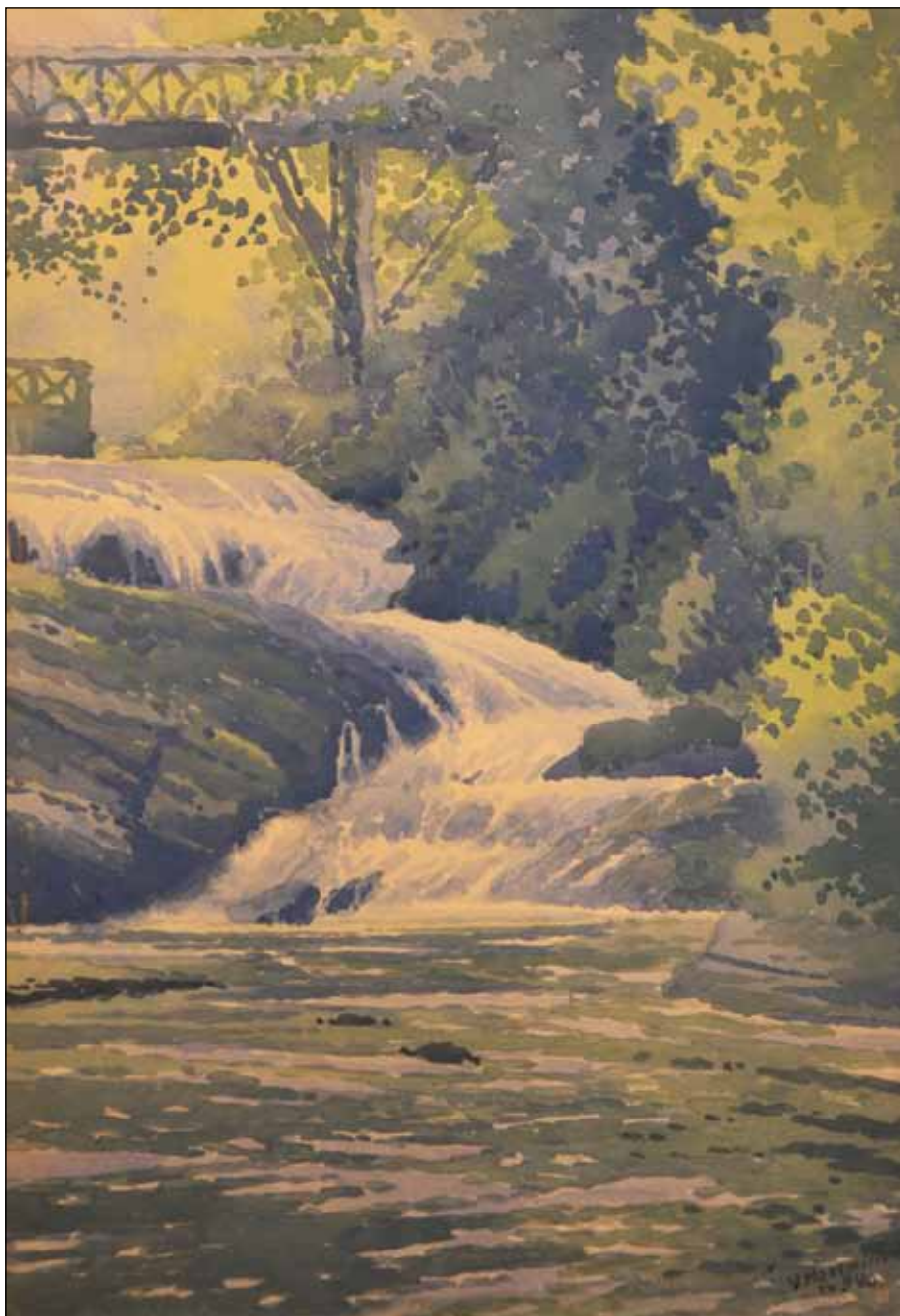
Nr. cat. 11

Peisaj cu ogor însorit și case
(1941)
Nr. cat. 44

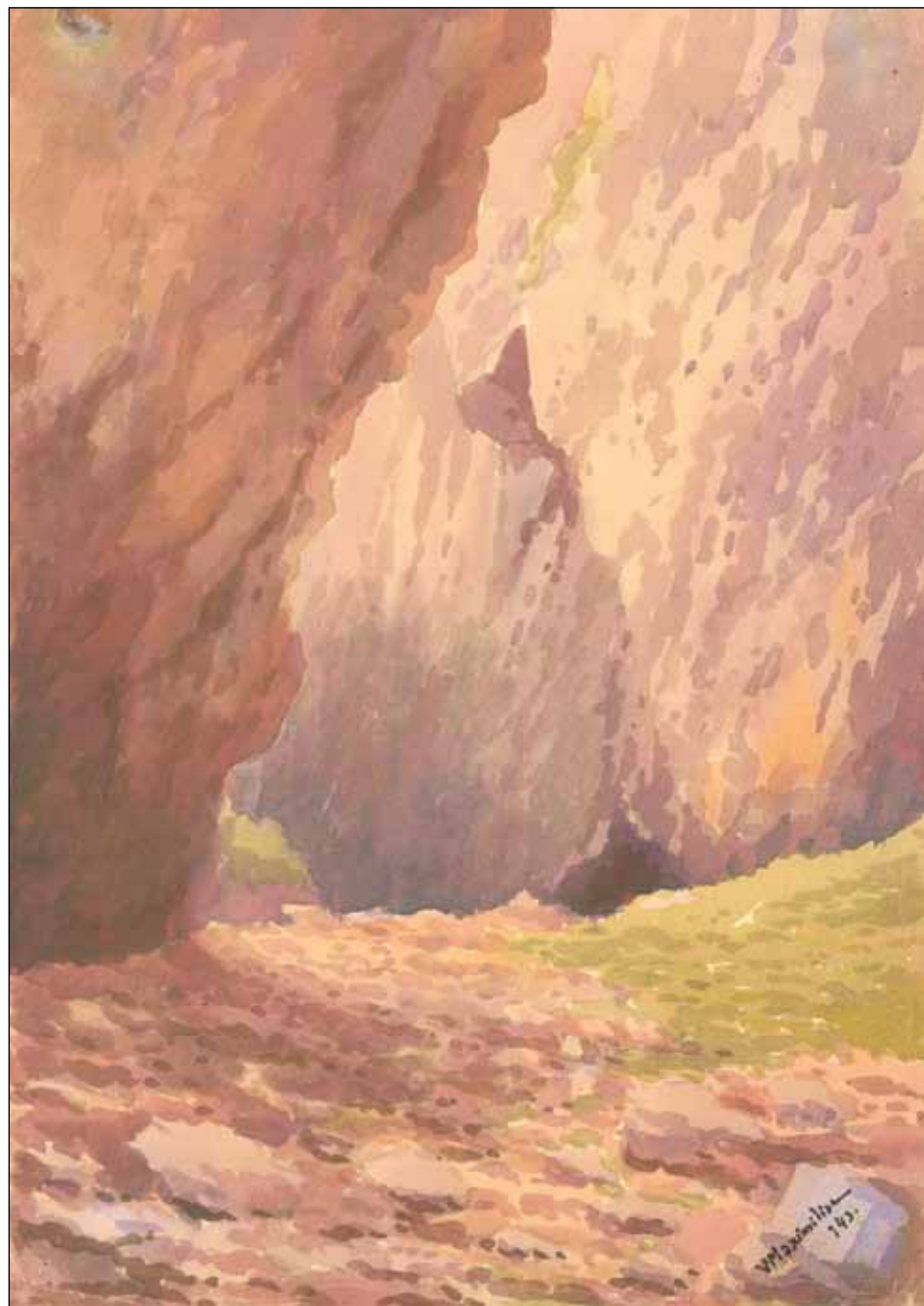
Pe râul Cibău
(1924)
Nr. cat. 7

Pârâu de munte
(1940)
Nr. cat. 42

Printre stâncile Zărneștiului
(1943)
Nr. cat. 53

Lacul Sfânta Ana II
(1940)
Nr. cat. 41

Lacul Sfânta Ana I
(1938)
Nr. cat. 37

Peisaj din Piatra Mare
(1941)
Nr. cat. 49

Peisaj cu brazi din Piatra Mare
(1938)
Nr. cat. 36

Case din Șchei
(1941)
Nr. cat. 43

Peisaj urban din Șchei
(1933)
Nr. cat. 26

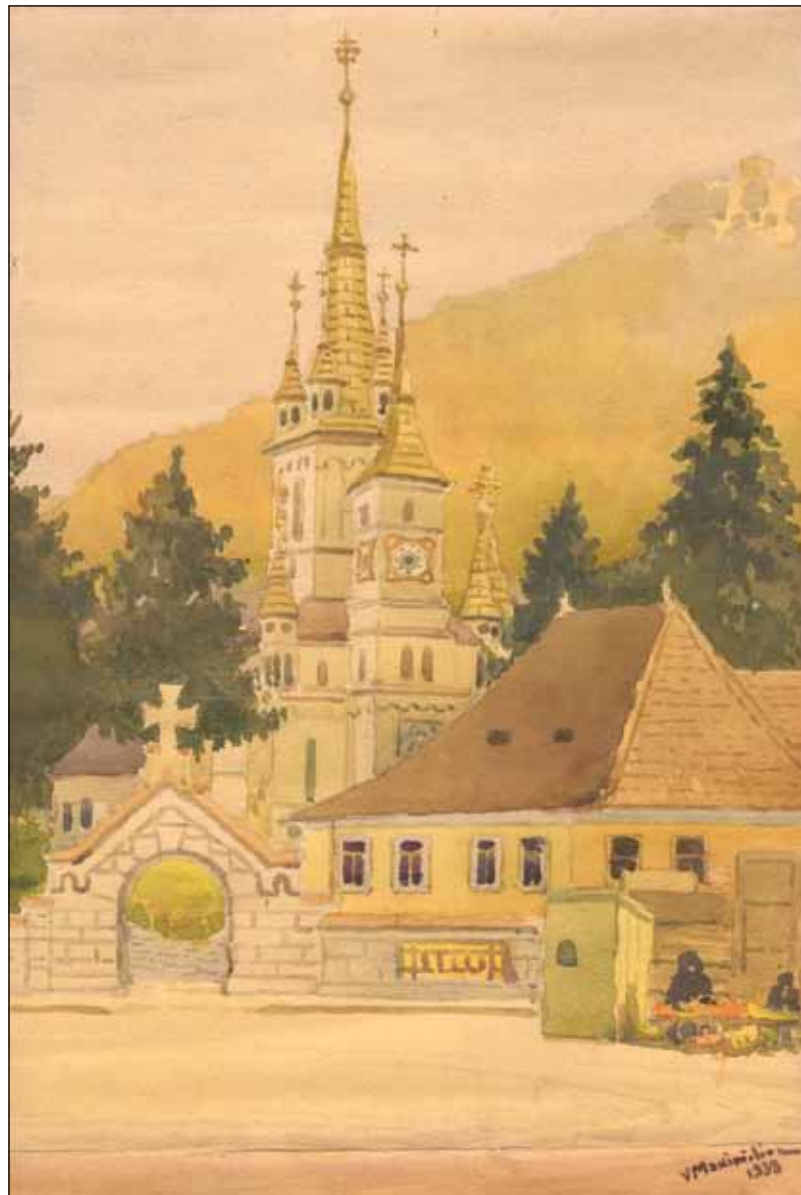
Peisaj citadin
(1933)
Nr. cat. 25

Peisaj urban din Braşov
(1923)
Nr. cat. 4

Biserică
(1935)
Nr. cat. 31

Biserica Sfântul Nicolae din Șchei
(1938)
Nr. cat. 38

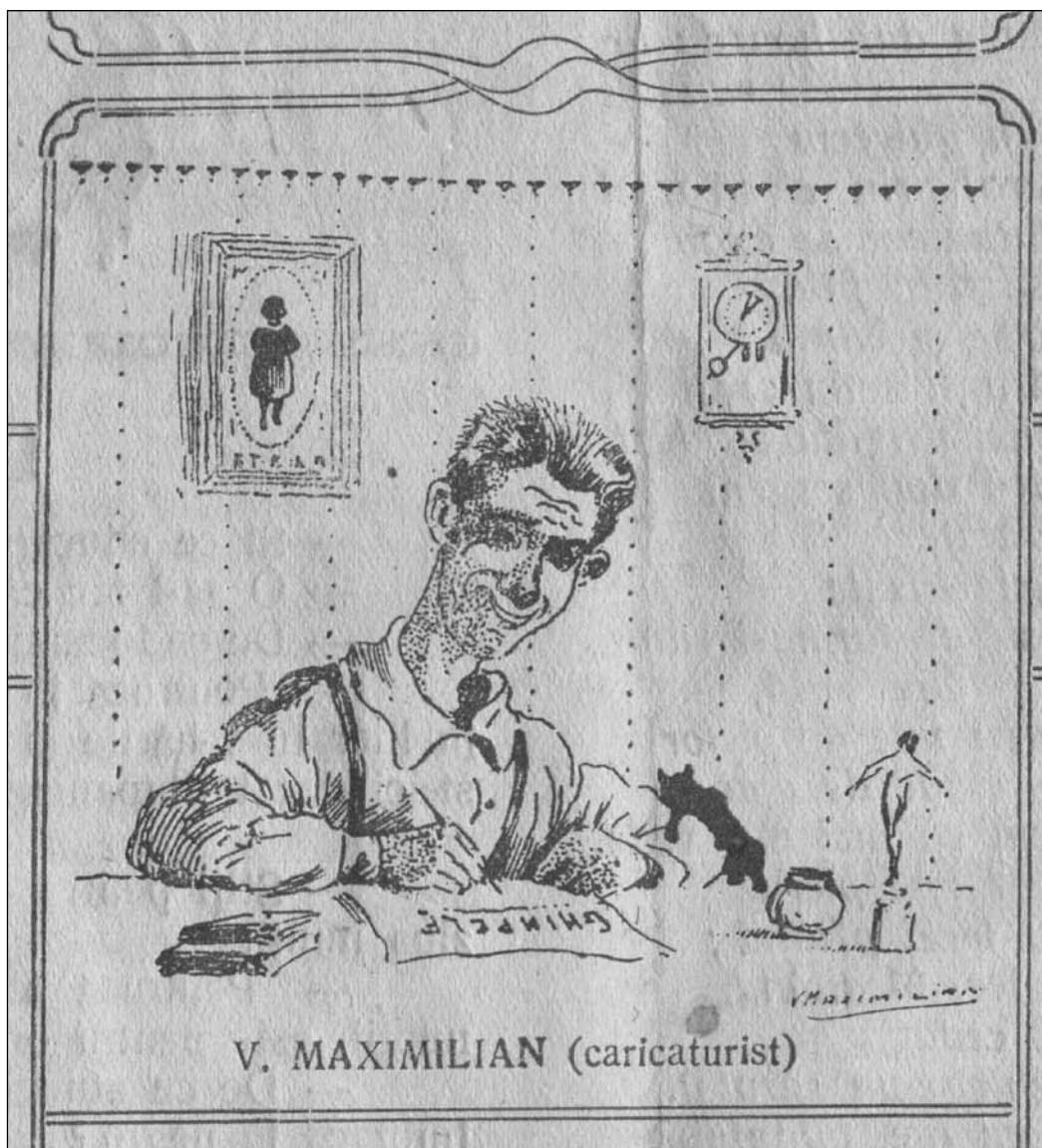
Flori de liliac
(1937)
Nr. cat. 35

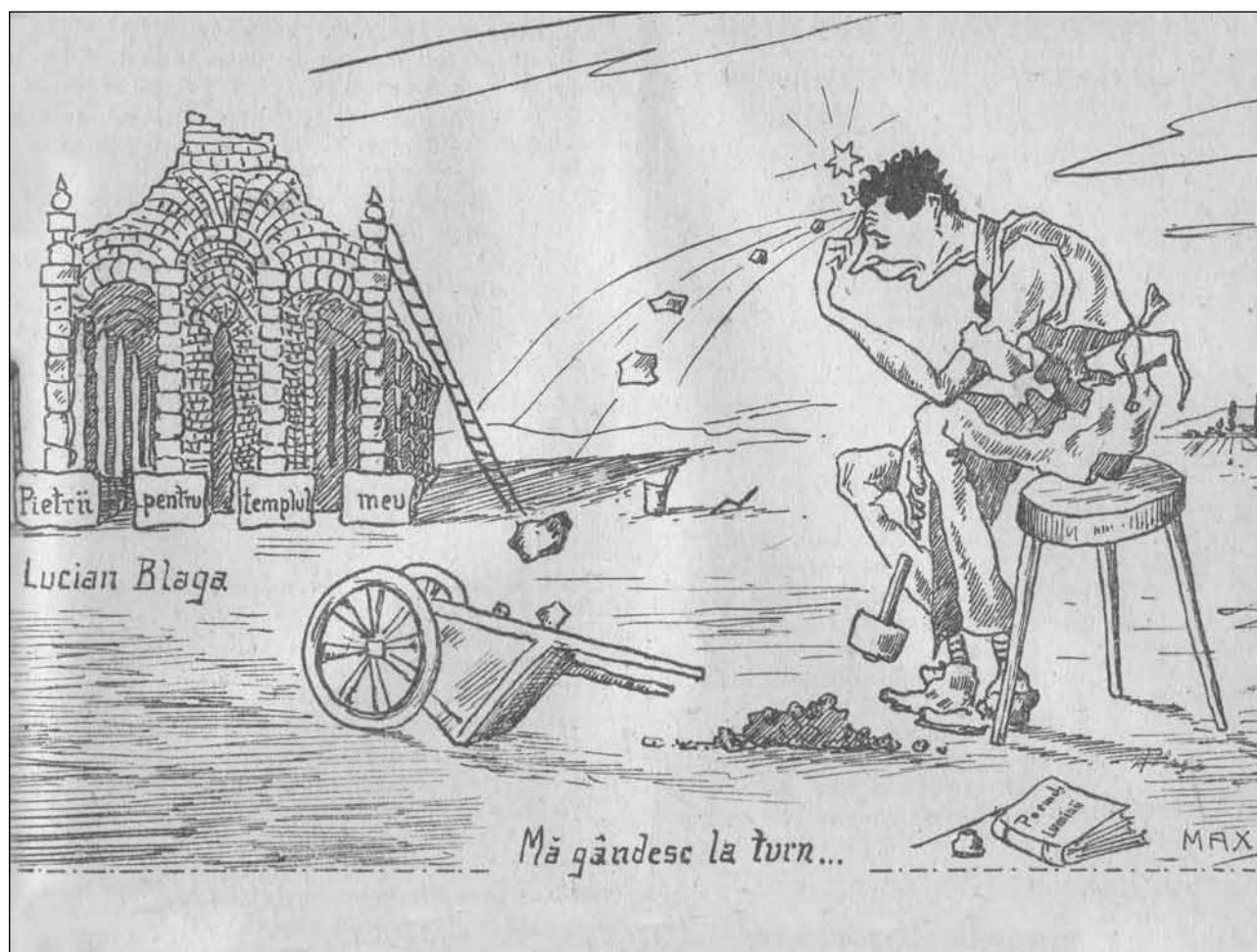
Natură statică cu liliac
(1941)
Nr. cat. 48

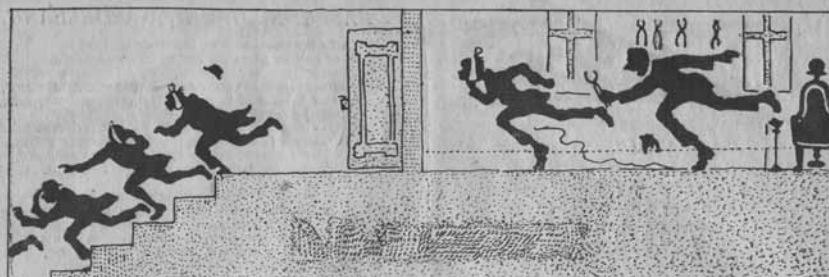
CĂRICAȚURI REALIZATE
PENTRU REVISTA „GHIMPELE”

V. MAXIMILIAN (caricaturist)

LA DENTIST.

— Schiță umoristică —

Soacra și ginerele fotograf.

El: Chiar acum vai dragă soacră
 Cât ești de fermecătoare—
 Un moment și mutrești acră
 Ți va fi neperitoare...

V. Maximilian

VINUL.

*In fund de pahar
Mocnește amarul
Mocnește și harul
Sublimului dar*

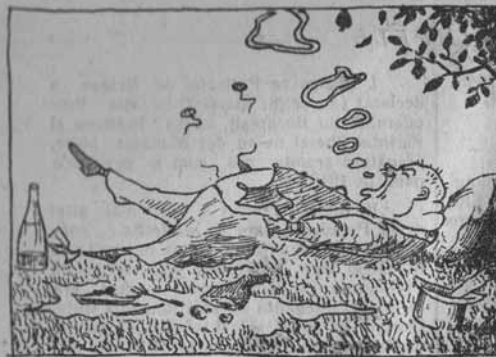
*In fund de pahar
E 'naltul din vise
Și fundul de-abise
Și-al culmilor far*

*In fund de pahar
E 'ntreaga avere
Și întreaga durere
Ori cărui hoimar*

GHIDALE NUHĂM

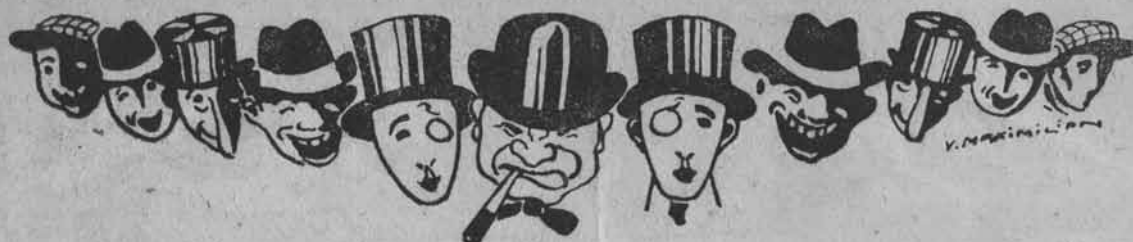
GHIMPELE

La tarabă

Balada Gheșefftarului

GHIMPELE

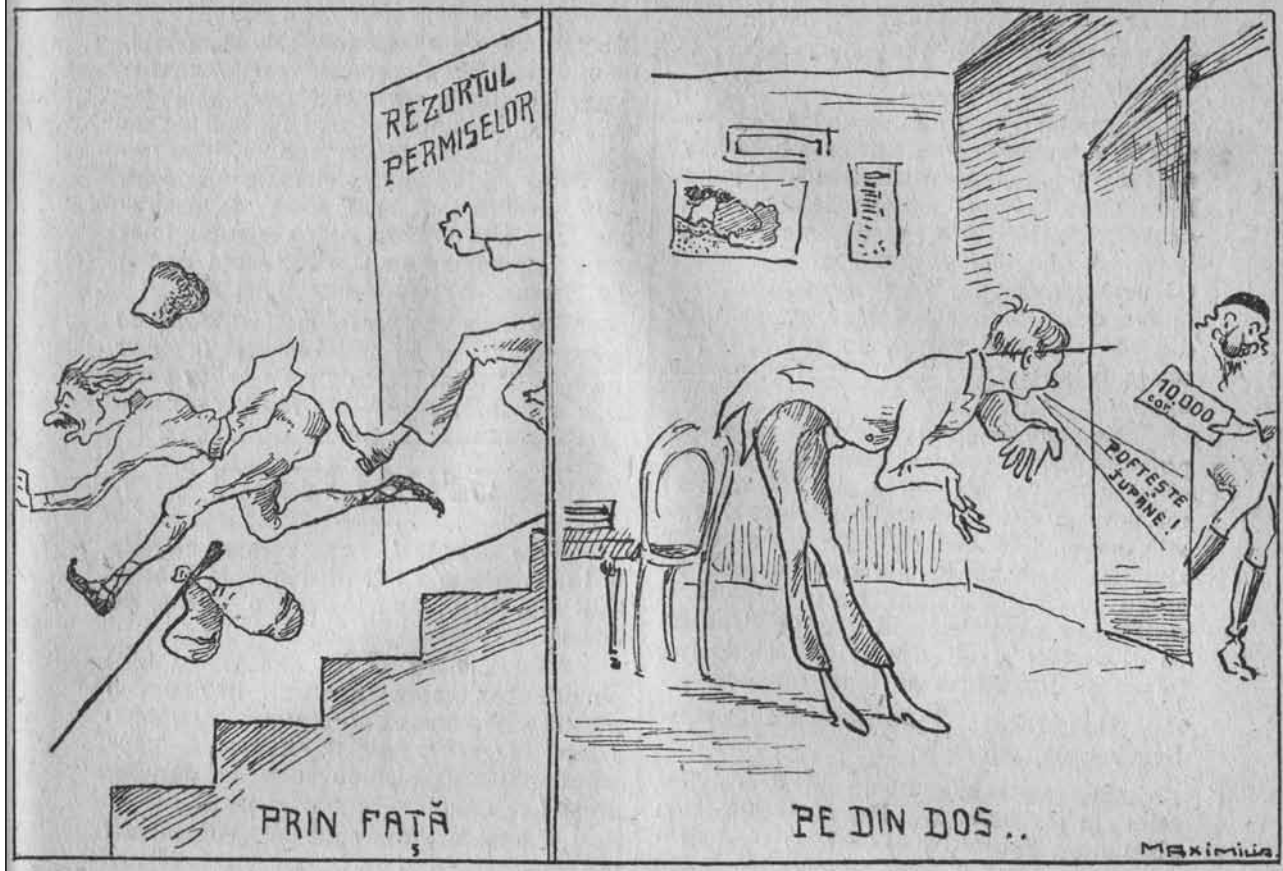
ANUL NOU.

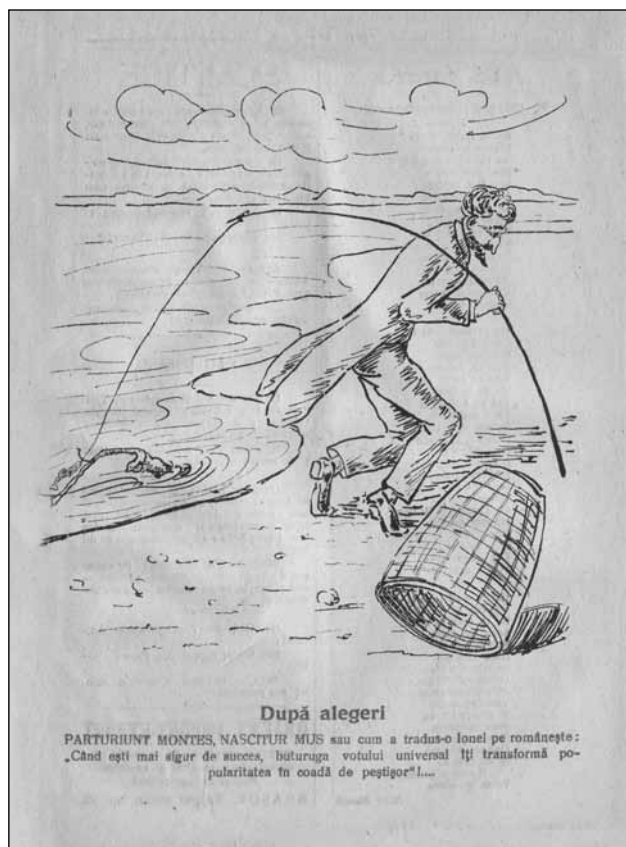
GHIMPELE

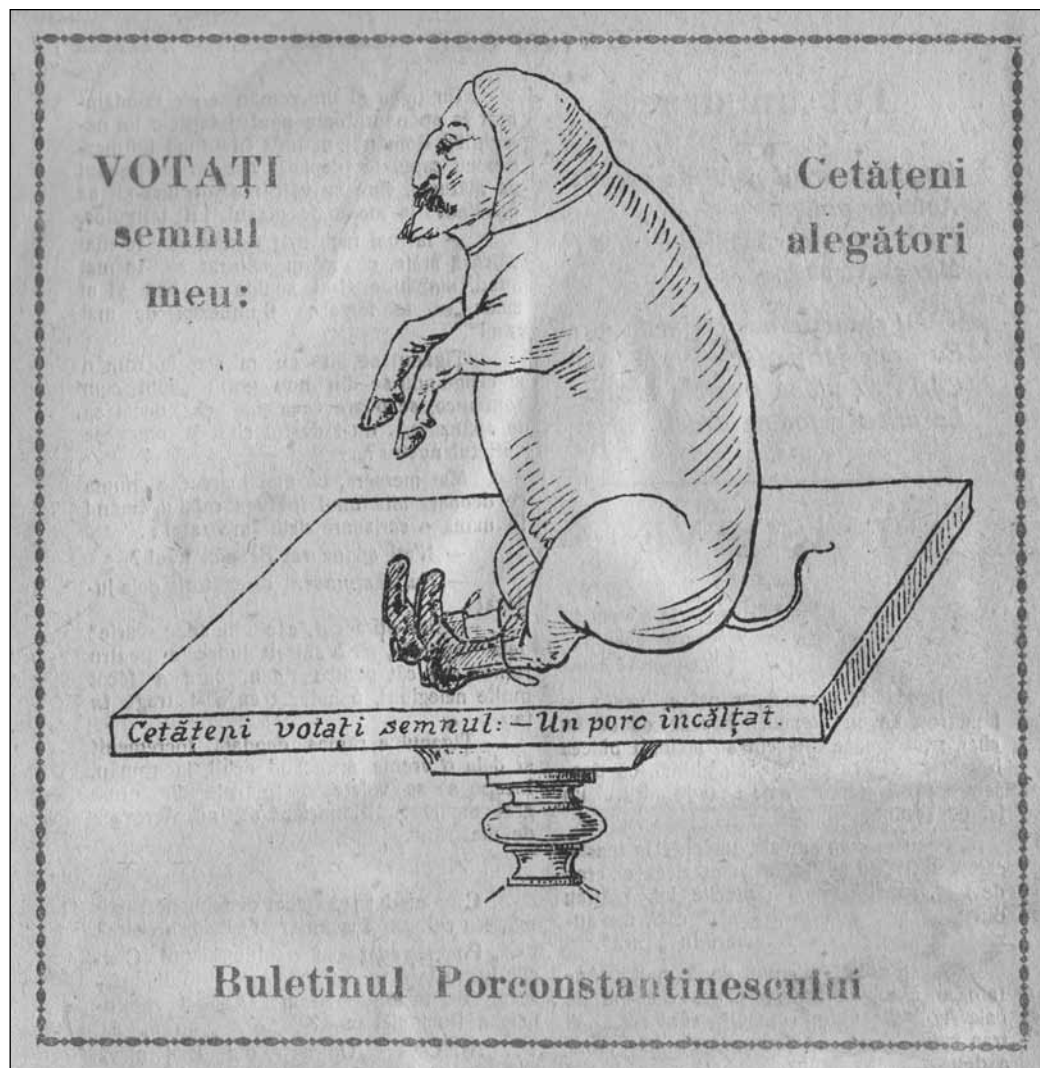

MOȘ CRĂCIUN."

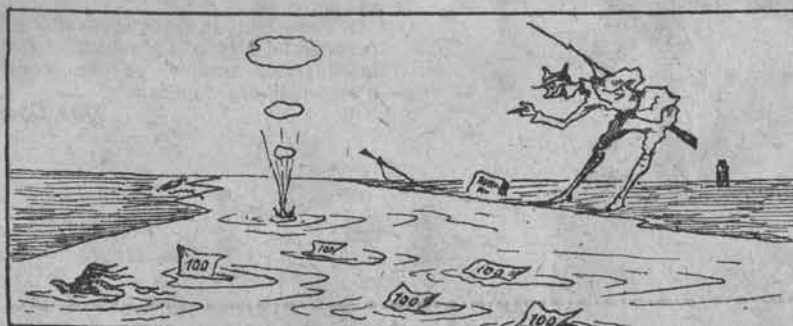

Ungurul: Plâng și mă tânguesc
La Adeal când mă gândesc...

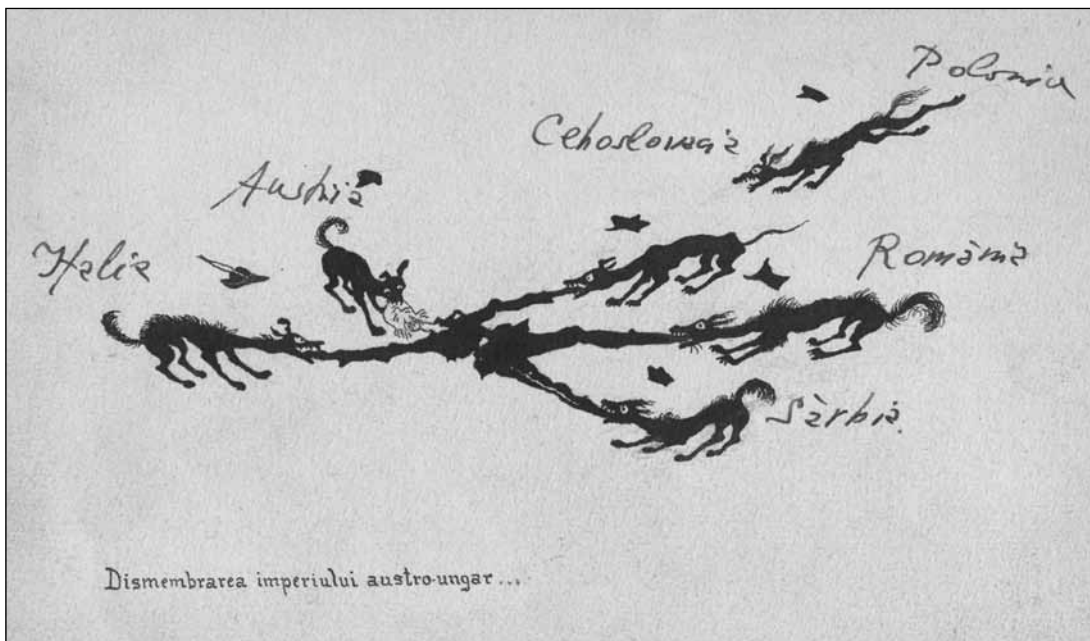
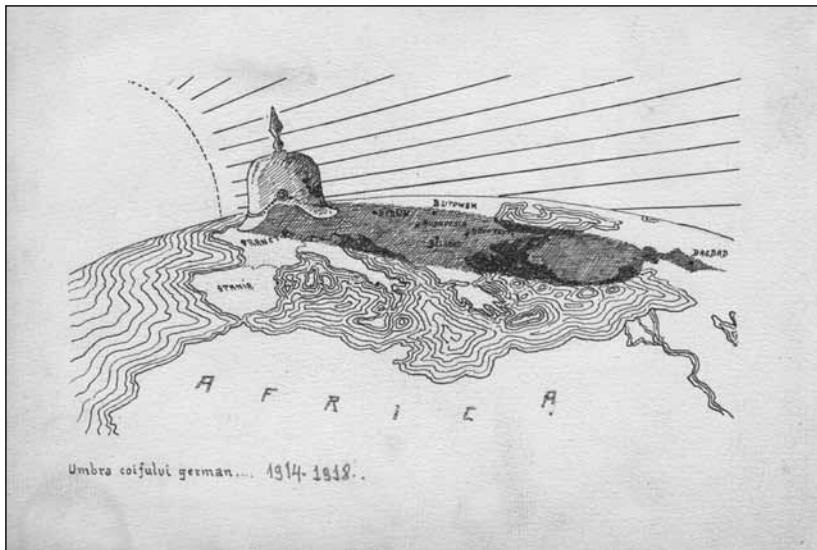

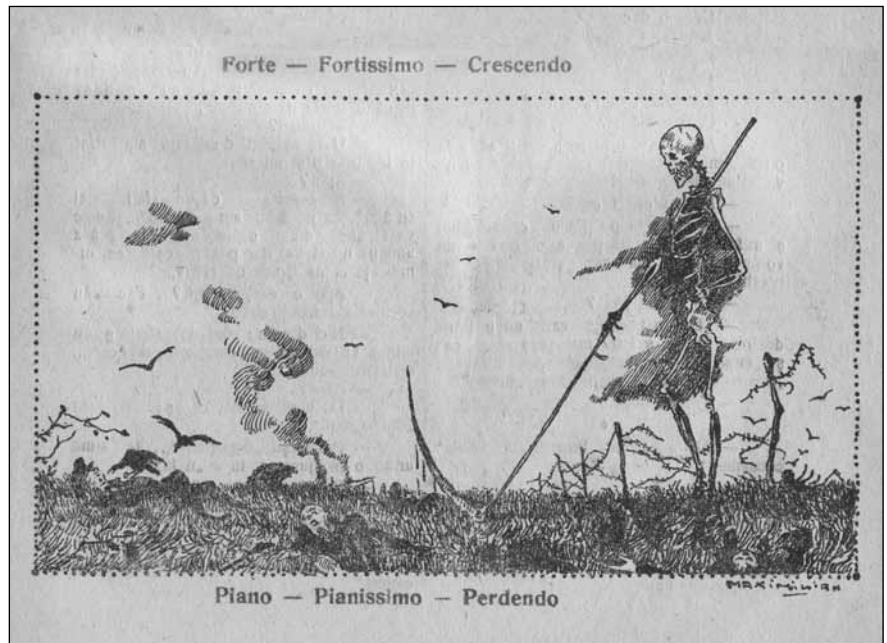
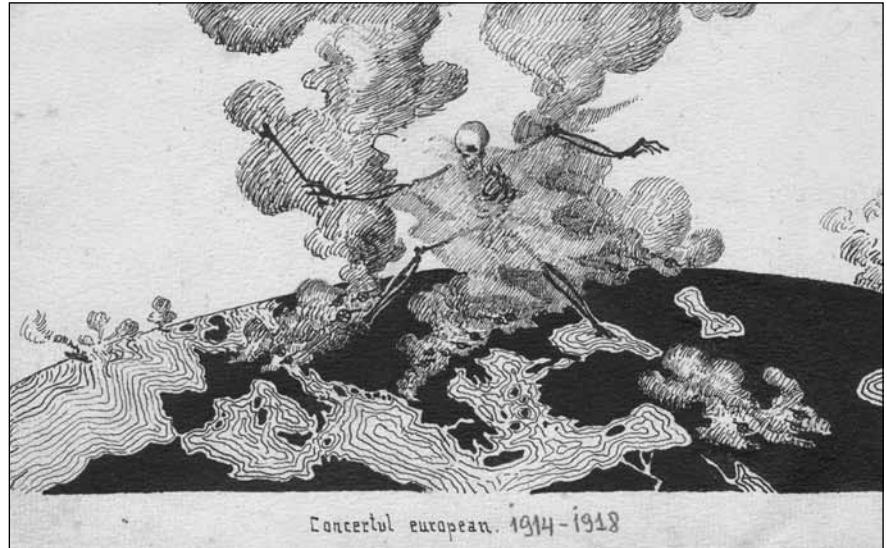
Românul: Și eu'ncep să lăcrîmez
Când cu'n duș te condolez.

Pentru bani vecine Troțki
Sic îți ad Scaraotki !..

de V. Maximaliș

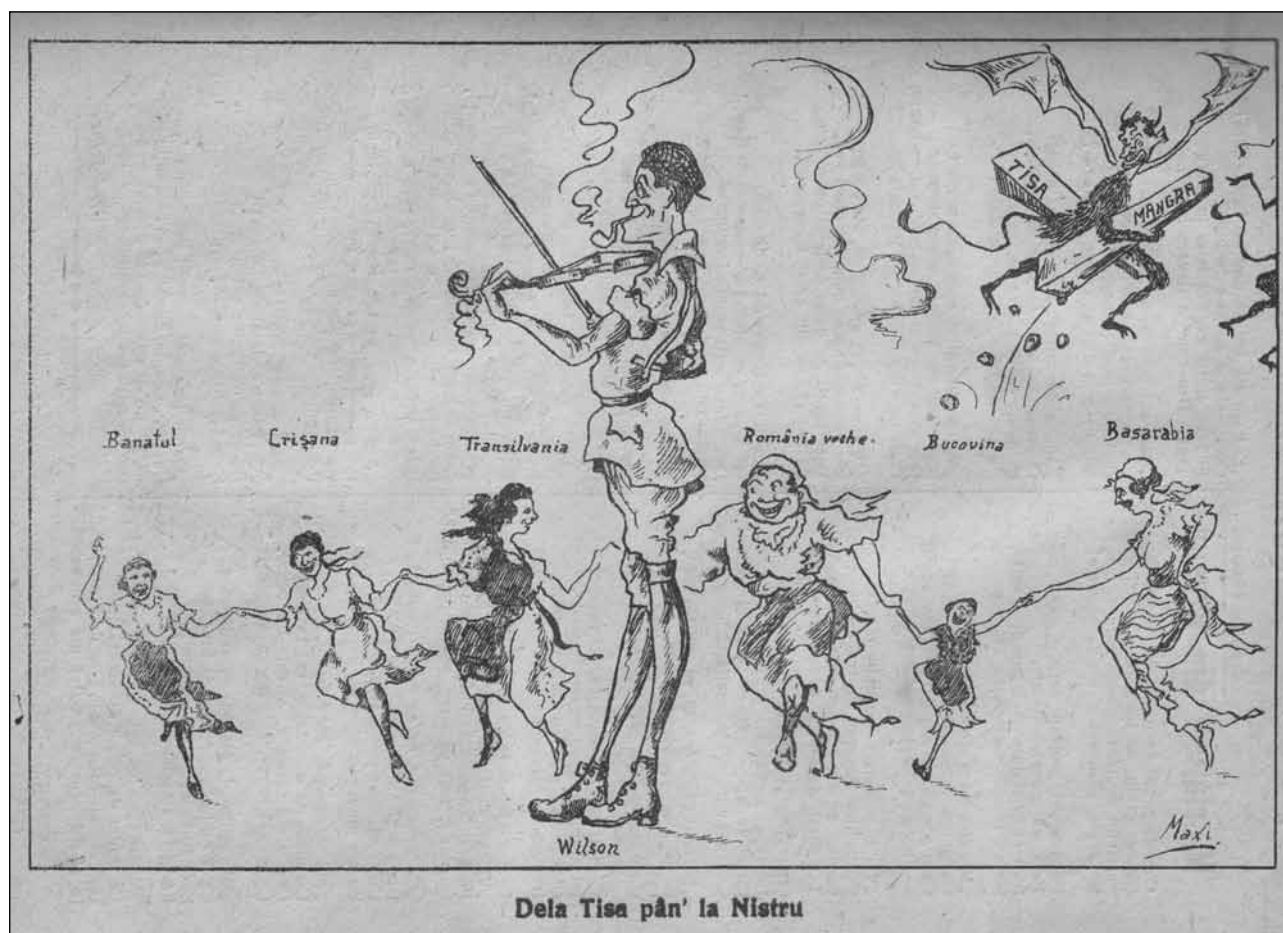

Două hore

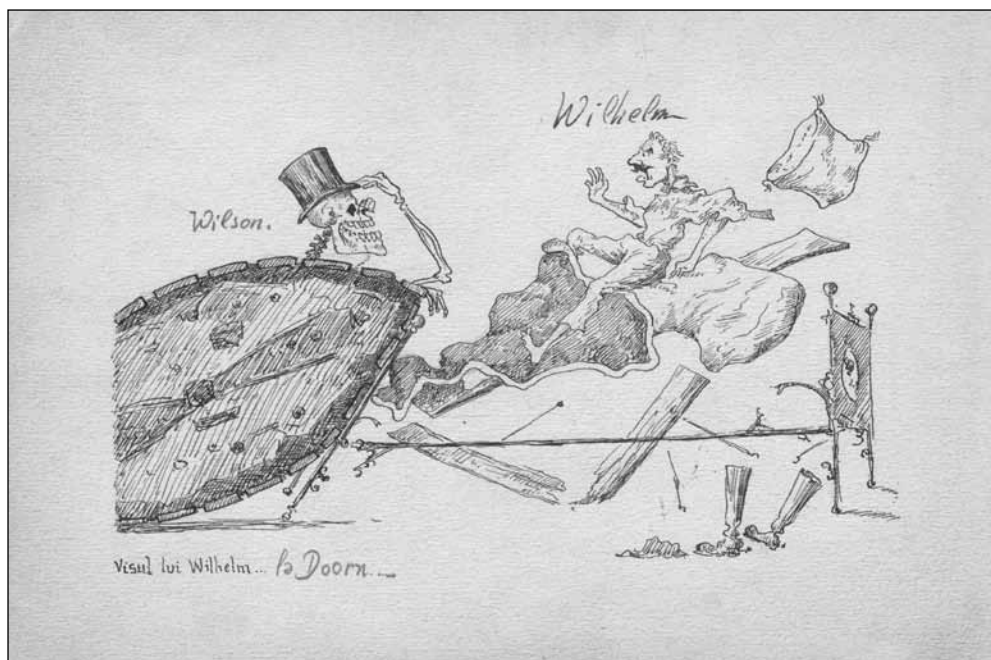

De la Tîlea pîn' la Mangra

Deutschland über alles . . .
pe românește: Unde dai și unde crapă.

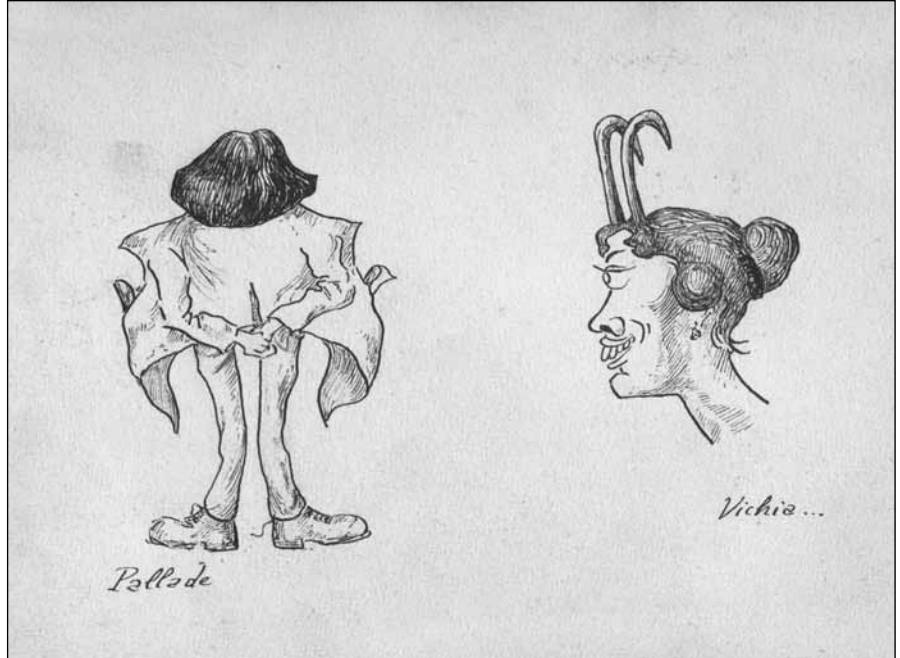
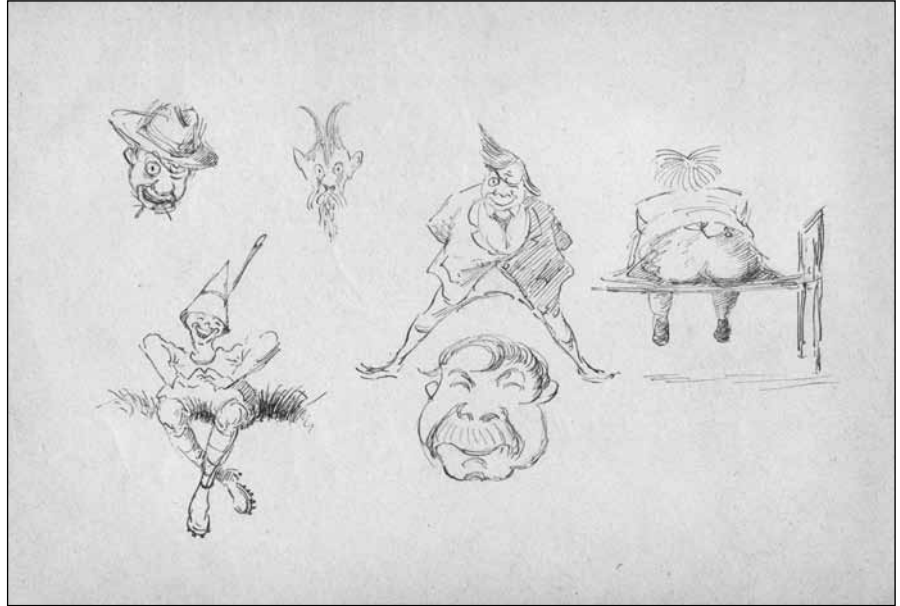

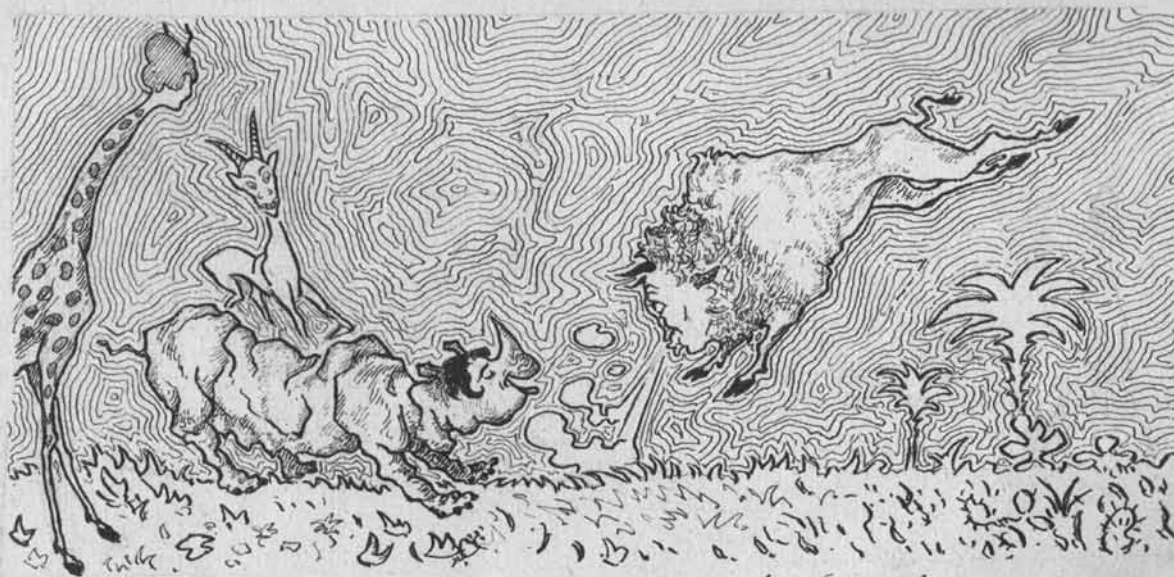
SCHITE & MORISTICE

Petit, girafa

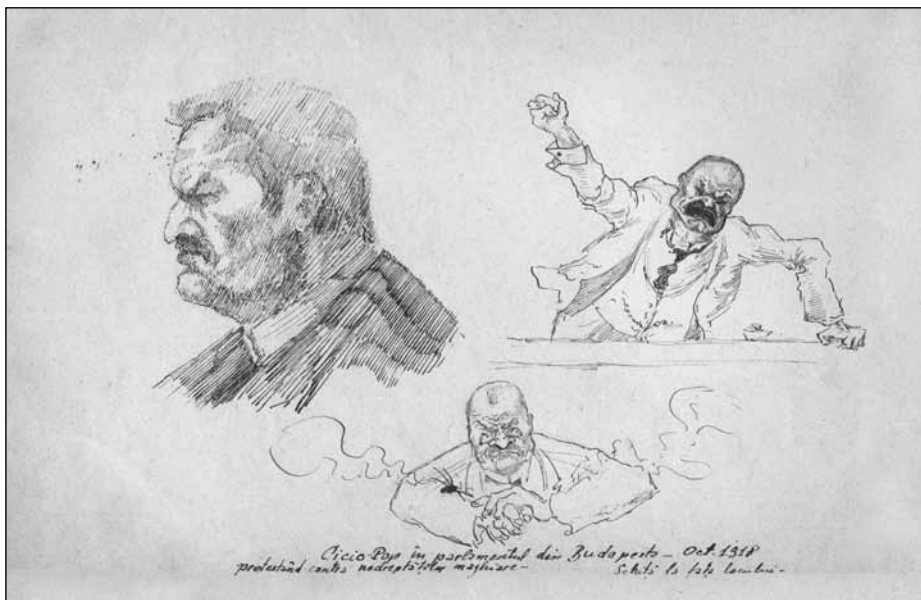
Kotez, rinocer

Ciortez (lion...)

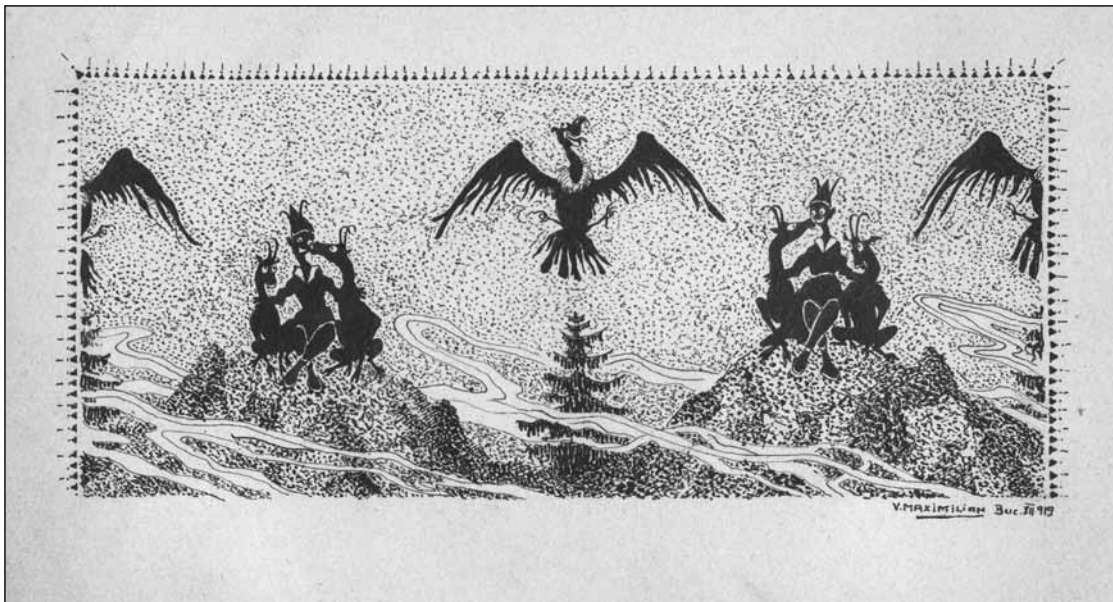
Vichiz, capra

ETERNA POVESTE
A SUPLINITORILOR....

Trăiti în post
și rugăciune
Cu toată a lor
înțelepciune.....
Și pe la ei
cu plecăciune...
Viața lor?
- Amărăciune!
In sobă cu
un biet făciune!..

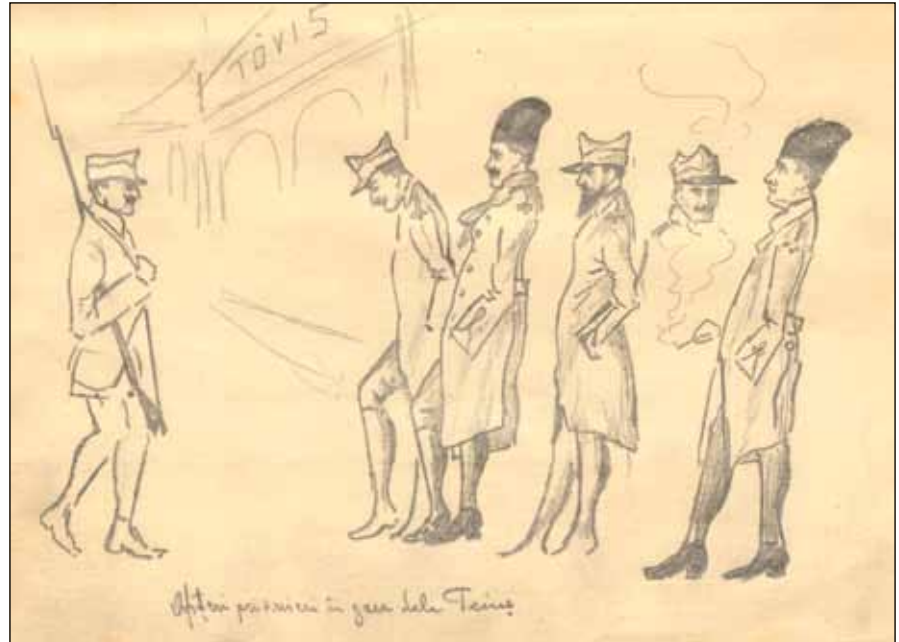
V. Maximilian
Br. 5 XI 940

GRAFICĂ DOCUMENTARĂ
1916-1917

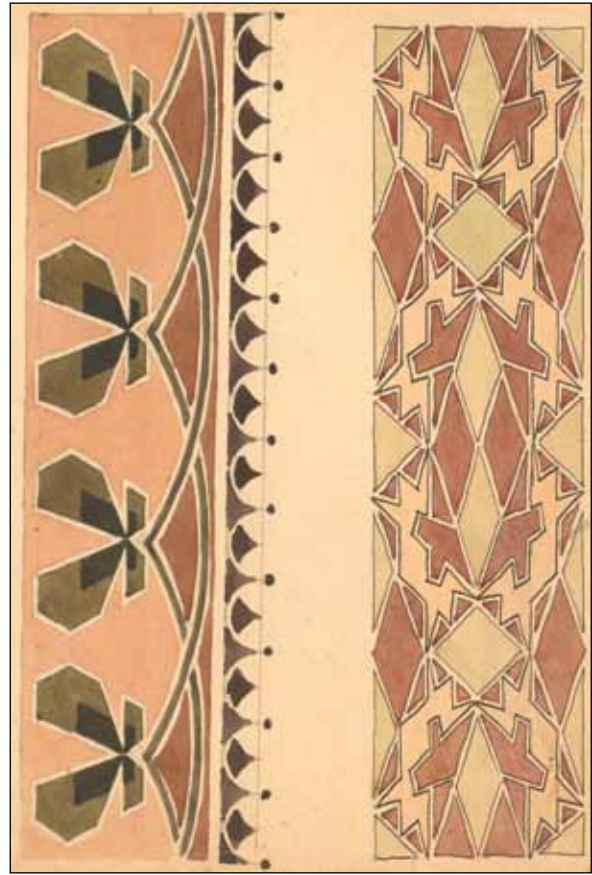
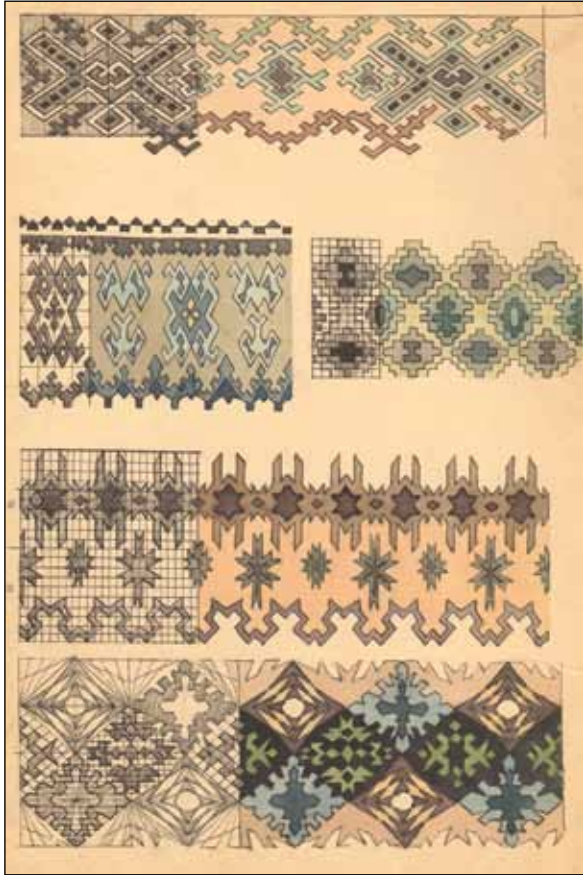

MOTIVE DECORATIVE
ȘI ORNAMENTALE

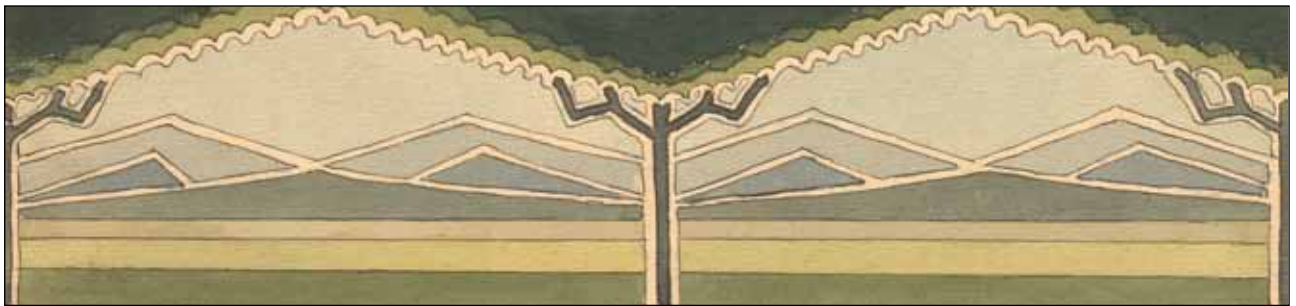

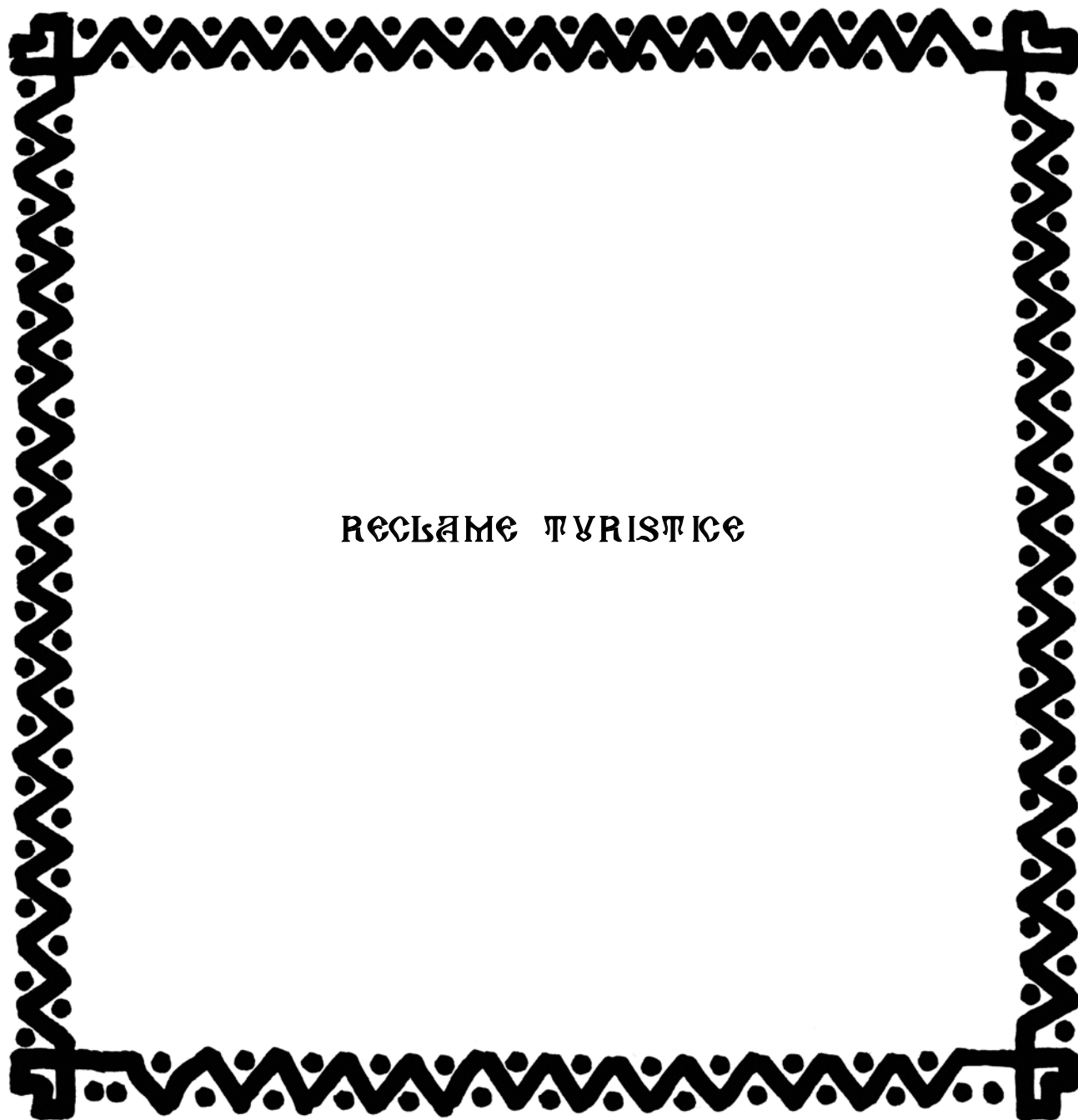

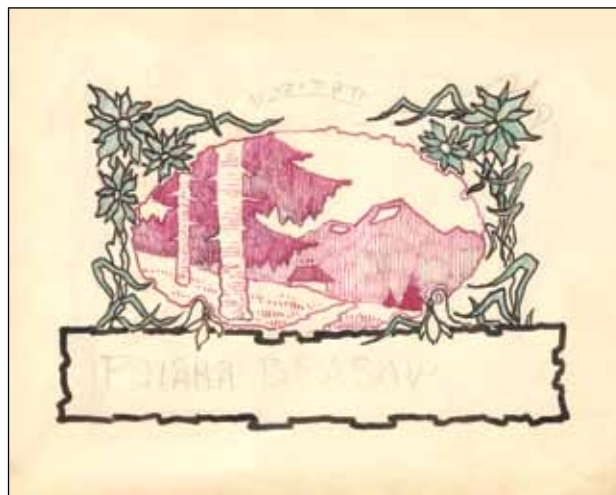

RECLAME TVRISTICE

LACUL SNAGOV

Cea mai frumoasă și mai reconfortantă stațiune balneo-climatică,

la 34 km. de capitală !

EXCURSIONIȘTI ! VIZITAȚI

ȘURIANUL

jud. Hunedoara

2060 m. altitudine ! Casă de adăpost S.K.V. și un iezăr la 1734 m.

64 Km. de la Sebeș-Alba plus 12 km. pe poteci.

În creierii Carpaților !

Priveliști superbe spre Mții Apuseni și Mții Gorjului !!!

MĂNĂSTIRILE DIN MUNTII MOLDOVEI:

VĂRATEC, AGARA, SIHLA, SĂHĂSTRIA, SECU, NEAMȚU, PROCOV
 PEȘCARA DELA BĂLTĂTEȘTI, PE POTECEI DE MUNT, PRIN ȘI CET. NEAMȚ
 MĂNĂSTIREA
 SECU
 CODRIL ȘI

POENȚA
 UMBRITĂ
 DE BRAZI,
 FAGI ȘI M
 STECENI!

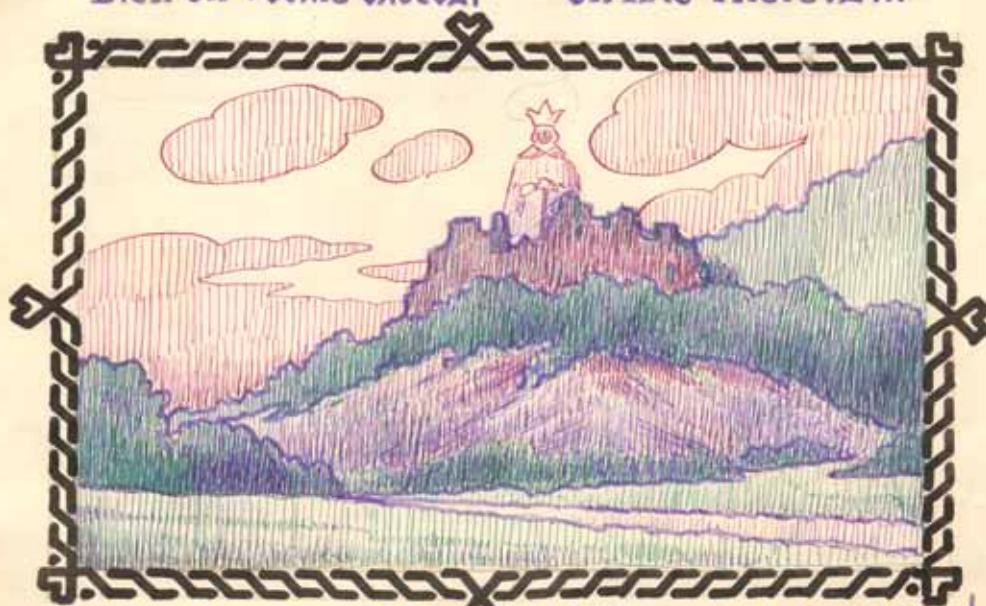

MĂN.
 NEAMȚU

VIZITAȚI CETATEA NEAMȚULUI!

Pe o stâncă neagră,
Intr' un vechiu castel

Unde eurge'n vale
Un râu mititel...

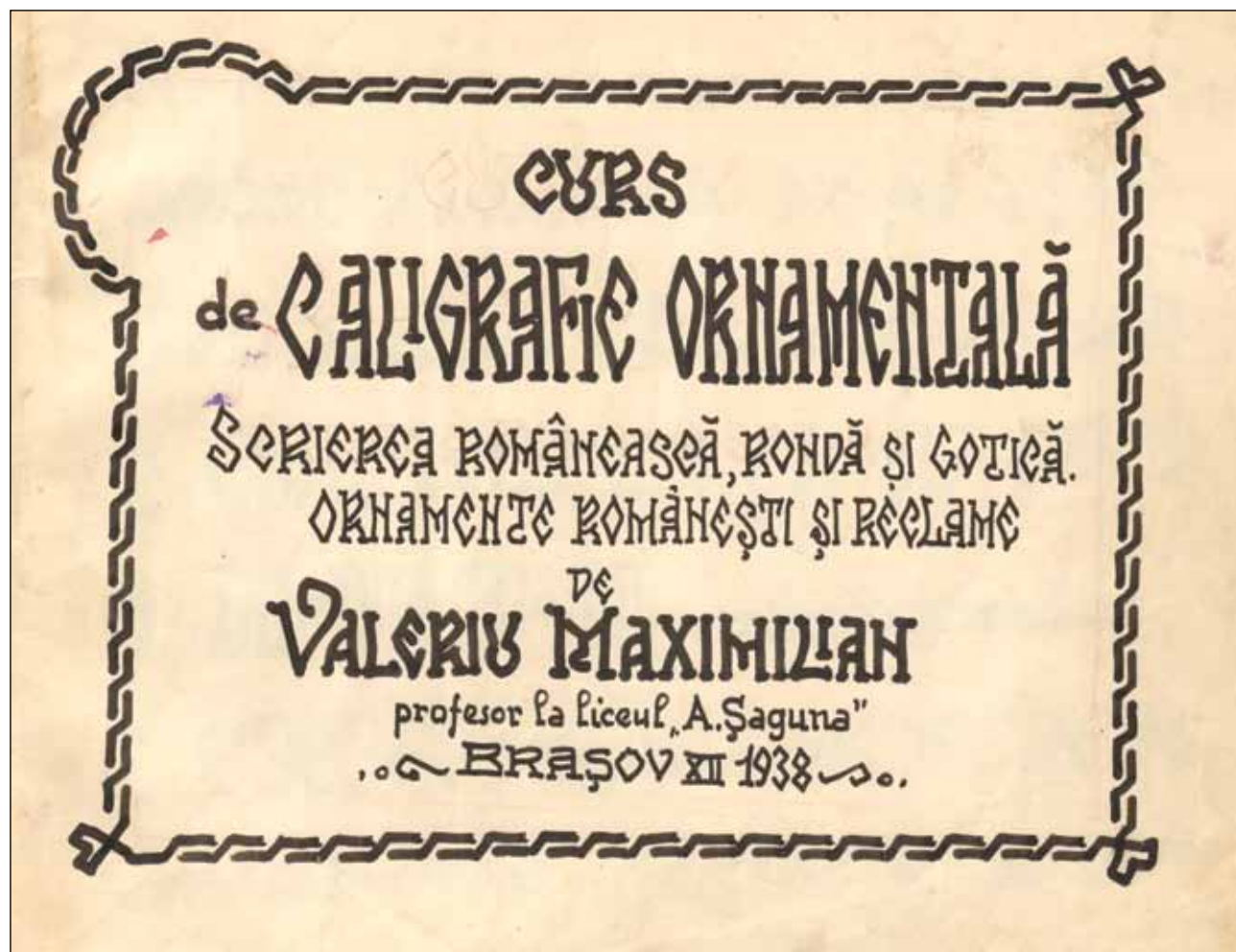

Luțați autobusul dela Piatra Neamț sau dela Pașcani!

ELEMENTE DE CALIGRAFIE

abcdefghijklmnopqrstuv
 wxyz chck st stz allerlei, auch,
 gibst du mehr da bist du nicht
 klug EEST OQJJSR
 LDD Rat. n n u u v w
 n p r b s s z f 9 1 2 3 5

abcdefghijklmn
 opqrstuvzxy
 arbore catet evoc
 ortografie totalitate
 potetic fantomă

Wie Deutschen fürchten Gott, sonst nichts
 auf der Welt....
 In der Heimat, in der Heimat, da gibt's
 ein Wiedersehen!
 Suche Rat bei dem, der sich gut zu beherrschen
 weiß. Weisheit ist ein Kind der Erfahrung.
 Die Sonne bewegt sich nicht. Leonardo da Vinci
Deutsche Redisschrift

HOKIA LUPĂ LA RĂSERVEI,
 DOMNII FUG FĂRĂ PARVEI....
 HOKIA BEA LA CRĂȘMĂ 'N DEAL,
 DOMNII FUG TOT DIN ARDEAL....

ABCDEFGHLMNOPR
 STUVZ ABCDEFGH
 IKLMNOPQRSTUVWXYZ
 YZ abbcdefghijklmnop
 suvzxy

ABCDEFGHIJKLMN
 OPQRSTUVWXYZ
 ABCDEFGHIJKLMNO
 RSTUVZ CDEFG

Scriptura
ornamentata
redit

DE TRECII COPRII DE ARAMĂ, DE DEPARTE VEZI ALBIND,
ȘAURI MÂNDRA GLĂSUIRE A PĂDURII DE ARGINT,
AECOLU, LÂNGĂ ISVOĂRĂ, IARBA PARC DE OMĂT,
FLORI ALBASTRE TREMBOR UDE, ÎN VĂZDUGHUL TĂMÂIĂT.
M. EMINESCU: CĂLIN.

ROZALB' AURORĂ CU BUCLC DE AUR
SELIPINDE' ÎN RUBIN,
REVARSĂ VIN FOCULI DE LĂCRIMI TEZĂUR
PE-AL FLORIILOR SIN.
M. EMINESCU

IN VĂI ADÂNCI S'ASTERNE
 ÎN CEATĂ PESTE ADÂNCURI,
 ACOPERIND IZVOARĂ ^E
 CE ȘUCĂ N ABISURI.

AMURGUL TRIST ÎN ZARE
 ROBINILE ȘI REVARSA,
 IAR DIN VĂZDUHURI NOAPTEA
 COBOARĂ GÂNDITOARE.....

V. MAXIMILIAN

*l'oborâ -
 la l'oborâ
 În vâi adânci s'asterne
 În ceață peste câmpuri
 Acoperind izvoara
 Ce șucă n'abisuri*

*În vâi adânci coboară
 Amurgul trist în zare
 Robinile și revarsă
 Iar din văzduhuri noaptea
 Coboară gânditoare*

IUBIREA ESTE UN SENTIMENT NOBIL, CARE ÎȚI
ÎNDRĂPȚĂ PAȘII SPRE CULMILE SUBLIMULUI.

RĂZBOIUL ESTE OPERA SATANEI, IAR PACEA, A LUI
DUMNEZEU.

Wir wiener Weiber wollen weiße Wäsche
waschen, wenn wir wüßten wo weißes
warmes Wasser wäre

DINA MĂRȚUR

pentru voce
cu acomp. de pian
de
Valeriu Maximilian

FRAGMENT DE STRIGOI

FRAGMENT DE

STRIGOI

- M. EMINESCU -

voce cu acomp.
de pian de V. Maximilian

Liceul „Andrei Șaguna”

Concert de colinde

dat de corul elevilor liceului

20 Decembrie 1938

Întrarea benevolă !

VIGNETE ȘI PARTITURI

Viol. I *pp* *ritard.*

Viol. II *pp* *ritard.*

Viol. III *pp* *ritard.*

Cello *pp* *ritard.*

Bass *pp* *ritard.*

Double Bass *pp* *ritard.*

Ecoul

Lento

1. In noaptea a. dă-n că pă duri și i. voa-șe. cul. tă pier.
A. tunc de-o. da- tă in mar-gini de co-dru A. par din a-

du- le un glas ar-gin-țiu. Cor. pa- fiu vi. se-ș căi
dă-n curi fru. moa-se-le. Ia-le. a. ri de vi. de tre-

prî- ve-gu. toa-rea R. gi- nă du. mîrle. co- nă în dă-ni. Că
zind tainice. co-ari. Sa. lin- tă vo. ioa-se. pă- nă în zori. Că
zori. Că zori.

Frân-ză verde vi-o-rea-mă, Dă-gă-mi vi-a-

Cor: miut De via-reu de via-reu mă. Cor: miut

fz... mea Să-ascult din

Dă-gă-mi mic viața mea... Dă-gă-mi mic viața mea Să-ascult din viață

Lento con moto

In vâi adânci e zăcere Pele caduți cești s'as-ter-ne Peșă-re-tele în culburi înce-
Pe vărfuri lăsa o par-ec Rume-ni-ăd toți caduți în ze-re De la steașni în lăcrășuri de Flo-

tot-ău a lor cântări Doare frîis fi-la-me-lă Suspi-nă în trîluri Doare
rînd desigur mu-le Stînd lui se pierd în noap-te Trezind fîini-ce șoapte Stînd

trîis fi-la-me-lă sus-pi-nă în trîluri
lui se pierd în noap-te Trezind fîini-ce șoapte

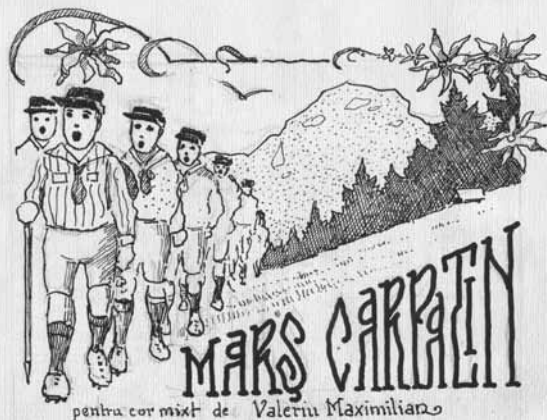
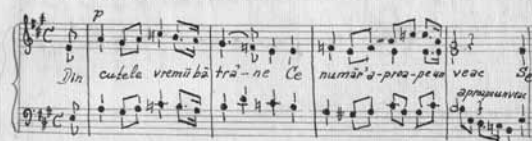

DOR DE CĂLĂTORIE
vals
pt. pian la patru mâini
secundo

SINGURĂȚĂȚE
duett de vioară cu acomp. de pian

LISTA LUCRĂRILOR-CATALOG

lucrările marcate cu * nu au fost incluse în expoziție

1. *Stradă din București*

Acuarelă pe hârtie, 33 x 21,5 cm

Semnat și datat stânga jos cu tuș negru: V. MAXIMILIAN
VI(1)920

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 612

2. *Peisaj cu stejar și căsuță*

Acuarelă pe hârtie, 27 x 20 cm

Semnat și datat dreapta jos cu verde închis:

V. Maximilian/ VIII (1)921

Colecție particulară

3. *Pârâu în zăvoi*

Acuarelă pe hârtie, 48 x 34,5 cm

Semnat și datat dreapta jos: V. Maximilian V (1)922

Colecția Rodica Hacman, Predeal

4. *Peisaj urban din Brașov*

Acuarelă pe hârtie, 44,8 x 31,8 cm

Semnat și datat dreapta jos cu negru și albastru:

V. MAXIMILIAN/ (1)923

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 614

5. *Peisaj de munte*

Ulei pe pânză, 50,8 x 62 cm

Semnat și datat dreapta jos cu brun și bleumarin:

V. Maximilian VIII (1)923

Colecție particulară Valentin Rață

6. *La vânătoare*

Acuarelă pe hârtie, 36,5 x 24,5 cm

Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian
(1)923

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 629

7. *Pe râul Ciban **

Acuarelă pe hârtie, 19 x 26 cm

Semnat și datat dreapta jos cu mov: V. Maximilian/
Ciban VIII (1)924

Colecție particulară

8. *Cascada Urlătoarea din Poiana Țapului*

Acuarelă pe hârtie, 44,6 x 30 cm

Semnat și datat dreapta jos cu creion: V. Maximilian/
P(oiana). Ț(apului). IX (1)927 (?)

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 560

9. *Interior de pădure*

Acuarelă pe hârtie, 43 x 28,7 cm

Semnat și datat dreapta jos cu brun: V. Maximilian/
VI (1)928

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 589

10. *Peisaj la Marea Neagră*

Acuarelă pe hârtie, 30 x 44 cm

Semnat și datat stânga jos cu tuș negru: V. Maximilian/
VII (1)928

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 610

11. *Peisaj cu lac într-o poiană **

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43,7 cm

Semnat și datat dreapta jos cu negru: V. Maximilian/ (1)928

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 633

12. *Drum spre Warthe primăvara*

Acuarelă pe hârtie, 42,5 x 28 cm

Semnat și datat dreapta jos cu mov: V. Maximilian/
V (1)929

Colecția Dr. Sânziana Migia, Brașov

13. *Apus*

Acuarelă pe hârtie, 30 x 30,8 cm

Semnat și datat stânga jos cu mov: V. Maximilian/
VII (1)929

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 590

14. *Focuri în Poiană*

Acuarelă pe hârtie, 30 x 44 cm

Semnat și datat stânga jos cu brun: V. Maximilian (1)929

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 630

15. *Poieniță*

Acuarelă pe hârtie, 28,5 x 42 cm

Semnat și datat dreapta jos cu verde închis:
V. Maximilian/ (1)930

Colecția Ruxandra Lugoian, Brașov

16. *Toamna în Stejeriș*

Acuarelă pe hârtie, 44 x 30 cm

Semnat și datat stânga jos cu negru: V. Maximilian/ (1)930

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 625

17. *Potecă de munte*

Acuarelă pe hârtie, 43,5 x 30 cm

Semnat și datat dreapta jos cu brun: V. Maximilian/
IV (1)931

Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 624

18. Primăvara în poieniță

Acuarelă pe hârtie, 30 x 44 cm
Semnat și datat dreapta jos cu brun: V. Maximilian/
V (1)931
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 628

19. Peisaj de vară

Acuarelă pe hârtie, 43 x 30 cm
Semnat și datat stânga jos cu negru: V. Maximilian/
VIII (1)932
Colecția Valentin Rață, Brașov

20. Vedere a Brașovului *

Acuarelă pe hârtie, 30 x 44 cm
Semnat și datat dreapta jos cu roșu: V. Maximilian/
IX (1)932
Colecția Sorin Popa, Brașov

21. Potecă însorită cu copaci *

Acuarelă pe hârtie, 41 x 29 cm
Semnat și datat dreapta jos cu negru: V. Maximilian/
IX (1)932
Colecția Sorin Popa, Brașov

22. Drum prin pădurea însorită

Acuarelă pe hârtie, 42 x 30 cm
Semnat și datat dreapta jos cu negru: V. Maximilian/
Bv. X (1)932
Colecția Ioan Vlad, Brașov

23. Peisaj de iarnă în Poiană

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu mov: V. Maximilian/
ian. (1)932
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 606

24. Pădure însorită I *

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43 cm
Semnat și datat dreapta jos cu mov: V. Maximilian/
IX 1932
Colecția Ioan Nistor, Noua Zeelandă

25. Peisaj citadin

Acuarelă pe hârtie, 38 x 28 cm
Semnat și datat stânga jos cu brun: V. Maximilian/
V (1)933
Colecția Ciprian Gal, Brașov

26. Peisaj urban din Șchei

Acuarelă pe hârtie, 38 x 28 cm
Semnat și datat dreapta jos cu brun: V. Maximilian/
V (1)933
Colecția Ciprian Gal, Brașov

27. Drum spre Warthe I

Acuarelă pe hârtie, 43,5 x 29,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu mov: V. Maximilian/
V (1)933
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 639

28. Vedere spre Masivul Postăvarul

Acuarelă pe hârtie, 43,5 x 29,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș: V. Maximilian/
IX (1)933
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 653

29. Sfârșit de iarnă în Poiană

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43 cm
Semnat și datat dreapta jos cu mov: V. Maximilian/
Bv. IV (1)934
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 607

30. Peisaj de iarnă târzie

Acuarelă pe hârtie, 43 x 30 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș: V. Maximilian/
III (1)935
Colecția Valentin Rață, Brașov

31. Biserică

Acuarelă pe hârtie, 44 x 30 cm
Semnat și datat stânga jos cu tuș negru: V. Maximilian/
(1)935
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 631

32. Peisaj de munte iarna

Acuarelă pe hârtie, 30,2 x 43,8 cm
Semnat și datat dreapta jos cu negru: V. Maximilian (1)936
Colecția Valeriu Braniște, Brașov

33. Pădure însorită II

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43 cm
Semnat și datat dreapta jos cu creionul: V. Maximilian/
(1)936
Colecția Ruxandra Lugojan, Brașov

34. Livadă cu pomi înfloriți

Acuarelă pe hârtie, 29,5 x 43 cm
Semnat și datat stânga jos cu tuș: V. Maximilian/
(1)936
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 609

35. Flori de liliac

Acuarelă pe hârtie, 30 x 40 cm

Semnăt și datat dreapta jos cu negru: V. Maximilian/ (1)937
Colecția Horia Stoica, Brașov

36. Peisaj cu brazi din Piatra Mare

Acuarelă pe hârtie, 29 x 43 cm: V. Maximilian/
P(iatra) Mare 1938
Colecția Sorin Popa, Brașov

37. Lacul Sfânta Ana I

Acuarelă pe hârtie, 29 x 43 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
L.Sf.Ana (1)938
Colecția Sorin Popa, Brașov

38. Biserica Sfântul Nicolae din Șchei

Acuarelă pe hârtie, 42 x 28 cm
Semnat și datat dreapta jos cu brun: V. Maximilian/
(1)938
Colecția Ioan Vlad, Brașov

39. Vapor în Portul Constanța

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș mov: V. Maximilian/
(1)938
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 599

40. Interior de curte vara

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43,6 cm
Semnat și datat dreapta jos cu mov: V. Maximilian/
(1)939
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 561

41. Lacul Sfânta Ana II

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian /
(Lacul) Sf. A(na) 1940
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 622

42. Pârâu de munte

Acuarelă pe hârtie, 43 x 30 cm
Semnat și datat dreapta jos cu negru: V. Maximilian/
Bv(1)940
Colecția Prof. Univ. Dr. Ionel Tanislau, Brașov

43. Case din Șchei

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43 cm
Semnat și datat dreapta jos cu negru: V. Maximilian/
Bv(1)941
Colecția Prof. Univ. Dr. Ionel Tanislau, Brașov

44. Peisaj cu ogor însorit și case *

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu maro: V. Maximilian
VIII (1)941
Colecția Valentin Rață, Brașov

45. Parc din București

Acuarelă pe hârtie, 30,5 x 43,6 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
Buc. (1)941
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 559

46. Peisaj cu râu

Acuarelă pe hârtie, 30,3 x 43,6 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
(1)941
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 587

47. Oglindire

Acuarelă pe hârtie, 29,2 x 43 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
(1)941
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 588

48. Natură statică cu liliac

Acuarelă pe hârtie, 29,5 x 43,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
(1)941
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 600

49. Peisaj din Piatra Mare

Acuarelă pe hârtie, 29,5 x 42,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
(1)941
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 604

50. Melancolie de toamnă

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
(1)941
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 618

51. În Poiana Mică

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43 cm
Semnat și datat dreapta jos cu albastru: V. Maximilian/
(1)943
Colecția Ioan Vlad, Brașov

52. Toamnă arămie

Acuarelă pe hârtie, 43 x 30,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
Bv.(1)943
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 598

53. Printre stâncile Zărneștiului

Acuarelă pe hârtie, 29,8 x 43,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian
i. (19)43
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 601

54. Potecă pe sub Tâmpa

Acuarelă pe hârtie, 43 x 30,5 cm
Semnat și datat dreapta jos cu tuș negru: V. Maximilian/
Bv.(1)944
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 617

55. Drum însorit

Acuarelă pe hârtie, 40 x 30 cm
Nesemnat, nedatat
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 626

56. Drum spre Warthe II *

Acuarelă pe hârtie, 43 x 29 cm
Nesemnat, nedatat
Colecția Ioan Nistor, Noua Zeelandă

57. Prin pădurea de mesteceni

Acuarelă pe hârtie, 41,5 x 28,5 cm
Nesemnat, nedatat
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 627

58. Primăvară la marginea pădurii

Acuarelă pe hârtie, 30 x 43,5 cm
Nesemnat, nedatat
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 619

59. Noaptea în Poiană *

Ulei pe pânză, 45 x 60 cm
Nesemnat, nedatat
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 632

60. Caiet de schițe umoristice I

Tuș negru și acuarelă pe hârtie, 54 pagini, 21,5 x 14,5 cm
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 689

61. Caiet de schițe umoristice II

Tuș negru pe hârtie 28 pagini, 21,5 x 14,5 cm
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 689

62. Caiet grafică documentară

Creion pe hârtie, 13 pagini, 20,7 x 14,2 cm, 1916-1917
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 689

63. Curs de calligrafie (și reclame turistice)

Tușuri colorate și creion pe hârtie, 113 pagini,
21 x 27,5 cm
Colecție Constantin Sârbu, Brașov

64. Caiet motive decorative

Acuarelă și creion pe hârtie, 20 pagini, 37 x 27 cm
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 689

65. Caiet de compoziții muzicale

Tuș negru și creioane colorate pe hârtie, 58 pagini,
28,7 x 21,2
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 689

66. Partitura piesei Imnul nopții

Acuarelă și tuș negru pe hârtie, 3 pagini, 29,7 x 21,7 cm
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 4435

67. Album de fotografii

70 de fotografii, 40 pagini, 16,5 x 22 cm, 1916-1936
Muzeul de Artă Brașov, nr. inv. 689

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- ****Adevărul Literar și Artistic*, nr. 536, anul X, 1931, seria a 2-a
- ****Aquarellausstellung V. Maximilian*, în „KZ”, 97, nr. 142, 25 iunie 1933
- ****Aquarellausstellung Prof. V. Maximilian*, în „KZ”, 99, nr. 134, 16 iunie 1935
- ****Bilderausstellung* (Valeriu Maximilian), în „KZ”, 91, nr. 130, 15 iunie 1927
- ****Bilderausstellung V. Maximilian*, în „KZ”, 89, nr. 144, 27 iunie 1925
- ****Expoziția prof. Valeriu Maximilian*, în „GT”, 88, nr. 67, 5 iulie 1925
- ****Bilderausstellung Maximilian*, în „KZ”, 90, album nr. 56, 23 iunie 1926
- ****Gemäldeausstellung Paul (!) Maximilian* (Valeriu Maximilian), în „KZ”, 98, nr. 127, 10 iunie 1934
- ****Grafică veche și contemporană din colecția Muzeului Județean Brașov*. Expoziție dedicată celei de-a 25-a aniversări a Muzeului Județean Brașov, Întreprinderea poligrafică Brașov, 1975
- ****Valeriu Maximilian. Expoziție retrospectivă*. Comitetul de cultură și educație socialistă a Județului Brașov, Muzeul Județean Brașov, Întreprinderea poligrafică Brașov, 1973

- Baboie Vasile, *Un pictor solar: Valeriu Maximilian*, în „ASTRA”, I, nr. 4, Brașov, 1966
- Baciu Cristina, *Un pictor brașovean: Valeriu Maximilian*, în „Prometeu” anul 1, nr. 2, 15 iunie 1934
- Baciu Ștefan, *Microportrete*, Ed. Mele, Honolulu, 1984
- Baciu Ștefan, *Praful de pe tobă. Memorii 1918-1946*, Ed. Mele, Honolulu, 1980
- Blaga Lucian, *Hronicul si cântecul varstelor*, Ed. Humanitas, București, 2012
- Deac Mircea, *Impresionismul în pictura românească*, Ed. Meridiane, București, 1976
- Drăgănuș Ovidia, *Un pictor al Brașovului: Valeriu Maximilian*, în „Drum nou” XXII, nr. 6528/ 1965
- Drăgănuș Ovidia, *Valeriu Maximilian și Tamás Imre, date inedite despre viața și opera lor*, în „Sesiunea de comunicări științifice a Muzeelor de Artă”, București, 2-4 iunie 1966
- L., *Șarlatanul* (piesă în 8 acte de Földes Imre tradusă de Liviu Rebreanu), în „GT”, 90, nr. 31, 20 martie 1927
- Lemeny, Al. B., *Expoziția pictorului V. Maximilian*, în „GT” 89, nr. 61, 16 iunie 1926
- Lemeny Ioan Alexandru, *Expoziția de pictură a prof. Valeriu Maximilian*, în „GT”, 92, nr. 60, 16 iunie 1929
- Lemeny Ioan Alexandru, *Expoziția pictorilor brașoveni români*, în „GT”, 96, nr. 71, 14 septembrie 1933
- Jebeleanu Eugen, *Expoziția prof. V. Maximilian (la liceul „A. Șaguna”)*, în „GT”, 93, nr. 61, 18 iunie 1930
- Maximilian Maria, *Convocare*, în „GT”, 89, nr. 135, 25 decembrie 1926
- M. I., *Două expoziții: V. Maximilian și soții Cabadaev*, în „Brașovul Literar”, III, nr. 19-20, august 1934
- Moga Eugen, *Aminții despre pictorul Valeriu Maximilian*, în „Între chietri. Foaie de suflet din Șcheii Brașovului”, anul V, nr. 63, august 2015

Moruș Ilie (coord.), *Cărturari brașoveni: sec. XV-XX. Ghid biobibliografic*, Comitetul Județean pentru cultură și educație socialistă Brașov, 1972

Nadin Mihai, *Pictori din Brașov*, Ed. Meridiane, București, 1975

Negulescu Iulia, *O expoziție de artă* (Valeriu Maximilian), în „GT”, 97, nr. 49, 17 iunie 1934

Popescu-Costești Ioan, *Expoziția de pictură. Cu prof. Maximilian de la liceul „A. Șaguna”*, în „GT”, 88, nr. 64, 24 iunie 1925

Popica Radu, *Centrul artistic brașovean în perioada interbelică și anii celui de-al Doilea Război Mondial (1919-1944)*, în „Arta brașoveană interbelică” (catalog de expoziție), Ed. Muzeului de Artă Brașov, Brașov, 2016

Popica Radu, *Expoziția retrospectivă Gustav Kollár, (1879-1970)*, Ed. Muzeului de Artă Brașov, 2015

Popp Săndulescu Anca, *Un veteran al graficii militante românești: Valeriu Maximilian*, în „Cumidava”, VII, Brașov, 1973

Simion Toma, *Colegiul Național Andrei Șaguna 150 de ani. O monografie a școlii*, Ed. Concordia, Brașov, 2000

Vasiu Dinu, *Acuarela lui Valeriu Maximilian*, în „Cumidava”, V, Brașov 1971

ARTICOLE ȘI CRONICI DE EXPOZIȚIE ALE ARTISTULUI

Prof. V. Maximilian, *Expoziția pictorului C. Minișan*, în „GT” 88, nr. 112, 6 noiembrie 1925

Prof. V. Maximilian, *Curentele moderniste în pictura contemporană*, în „GT”, 89, nr. 101, 1 octombrie 1926

Prof. V. Maximilian, *Curentele moderniste în pictura contemporană*, în „GT”, 89, nr. 102, 3 octombrie 1926

Prof. V. Maximilian, *Curentele moderniste în pictura contemporană*, în „GT”, 89, nr. 103, 6 octombrie 1926

Prof. V. Maximilian, *Cum trebuie să fie o operă de artă picturală*, în „GT”, 89, nr. 113, 29 octombrie 1926

Prof. V. Maximilian, *Cum trebuie să fie o operă de artă picturală*, în „GT”, 89, nr. 114, 31 octombrie 1926

Prof. V. Maximilian, *Cum trebuie să fie o operă de artă picturală*, în „GT”, 89, nr. 115, 3 noiembrie 1926

Prof. V. Maximilian, *Cum trebuie să fie o operă de artă picturală*, în „GT”, 89, nr. 116, 5 noiembrie 1926
 Prof. V. Maximilian, *Cum trebuie să fie o operă de artă picturală*, în „GT”, 89, nr. 117, 7 noiembrie 1926
 Prof. V. Maximilian, *Cum trebuie să fie o operă de artă picturală*, în „GT”, 89, nr. 118, 11 noiembrie 1926
 Prof. V. Maximilian, *Cum trebuie să fie o operă de artă picturală*, în „GT”, 89, nr. 119, 14 noiembrie 1926
 Prof. V. Maximilian, *Principiile și scopul artei decorative*, în „GT”, 89, nr. 133, 19 decembrie 1926
 Prof. V. Maximilian, *Principiile și scopul artei decorative*, în „GT”, 89, nr. 134, 22 decembrie 1926
 Prof. V. Maximilian, *Principiile și scopul artei decorative*, în „GT”, 89, nr. 135, 25 decembrie 1926
 Prof. V. Maximilian, *Principiile și scopul artei decorative*, în „GT”, 89, nr. 136, 30 decembrie 1926
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 14, 9 februarie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 15, 11 februarie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 16, 13 februarie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 17, 16 februarie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 18, 18 februarie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 20, 23 februarie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 21, 26 februarie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 22, 27 februarie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 23, 2 martie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 24, 4 martie 1927
 Prof. V. Maximilian, *Minunile arhitecturii*, în „GT”, 90, nr. 25, 6 martie 1927
 Prof. V. Maximilian, *În zori la lacul Gyilkos*, în „GT”, 90, nr. 32, 23 martie 1927
 Prof. V. Maximilian, *În zori la lacul Gyilkos*, în „GT”, 90, nr. 33, 25 martie 1927
 V. Maximilian, *Expoziția Lucia Caroline Reiner*, în „Prometeu”, I, nr. 5-6, 1 septembrie-octombrie 1934
 V. Maximilian, *Expoziția pictorului Gh. Lazăr*, în „GT”, 97, nr. 84, 21 octombrie 1934

REVISTA GHIMPELE (revistă de satiră și umor)

Revista *Ghimpele*, Brașov, 1919

Revista *Ghimpele*, Oradea Mare, 1922

Revista *Ghimpele*, Oradea Mare, 1924

DOCUMENTE DE ARHIVĂ (SJANBV)

Protocolul botezărilor (1895-1949) - Parohia Ortodoxă Cristian

Protocolul botezărilor (1895-1949) - Parohia Ortodoxă Ghimbav

Protocolul cununaților și al morților (1847-1884) - Parohia Ortodoxă Ghimbav

Protocolul cununaților (1894-1932) - Parohia Ortodoxă Brașovul Vechi

Protocolul botezărilor (1869-1896), cununaților și morților (1867-1912) - Parohia Ortodoxă Stupini

Tabela de anunțare pentru Examenul de maturitate din 15/28 feb. 1915, în dosar Maturitate 1914-1915, fondul Liceul Andrei Șaguna

Burse din Fundațiunea Orfelinatul Ioan Maximilian, doc. nr. 167, în dosar 576/ 1928 (Ajutoare și subvenții cu referiri la Fundația Dr. I. Maximilia), fondul Eforia Școlară Brașov

Răspunsul Eforiei Școlare la somația Mariei Maximilian (Debu), doc. nr. 25, în dosar 576/ 1928, fondul Eforia Școlară Brașov

Cererea directorului Iosif Blaga către Eforia Școlară pentru aprobarea postului de profesor titular la catedra de desen și geometrie descriptivă a profesorului Valeriu Maximilian, în dosar 18/ 1921, fond Eforia Școlară Brașov

Tabloul angajaților dela Liceul Andrei Șaguna din Brașov, doc. nr. 661/ 1925-1926, în dosar Probleme de personal, numiri în posturi vacante și supliniri, fond Liceul Andrei Șaguna Brașov

ABREVIERI

GT - Gazeta Transilvaniei

KZ - Kronstädter Zeitung

SJANBV - Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brașov

V. Maximilian

EDITURA MUZEULUI DE ARTĂ BRAȘOV | 2016